

industrija
gumijevih
usnjenih
inkemičnih
izdelkov

Sava Kranj

ŠTEV. 19/XVI

15. OKTOBER 1976

Delegacija iz dežel v razvoju

Dne 24. septembra so nas obiskali udeleženci seminarja Upravljanje in usposabljanje kadrov v podjetjih v javni lastnini, ki ga je organiziral Mednarodni center za upravljanje podjetij v javni lastnini iz Ljubljane. Udeleženci so bili povabljeni iz naslednjih dežel v razvoju: Afganistan, Bangladeš, Botsvana, DR Jemen, Egipt, Etiopija, Gana, Gvajana, Irak, Kenija, Kostarika, Kuvajt, Lesoto, Malavi, Mehaka, Nepal, Nigerija, Somalija, Sri Lanka, Sudan, Tanzanija in Zambija.

V teh deželah vedno bolj naraščata vloga in pomen podjetij v družbeni lasti, vzporedno pa narašča tudi skrb za usposabljanje kadrov v njih.

zdravil in jim predstavil našo delovno organizacijo glavni direktor Filip Majcen. Nato so imeli predavanje o izobraževanju v naši delovni organizaciji, po njem pa so si ogledali proizvodni proces v TAP. Zanimali so se tudi za praktični pouk naših učencev.

V zaključnem razgovoru je kar deževalo vprašanj, tako da jih je moral tov. dr. Stane Možina, vodja seminarja, ob 12. uri prekiniti. Ni jih zanimala samo problematika izobraževanja, ampak predvsem samoupravljanje, vloga sindikata in drugih družbenopolitičnih organizacij, problemi zaposlovanja, discipline in podobno.

Vse kaže, da se predstavniki teh podjetij srečujejo z mnogimi prob-

Gostje iz dežel v razvoju med razgovorom ...

Na seminarju v Ljubljani so udeleženci prisluhnili ciklusu predavanj, ki so jih pripravili najvidnejši jugoslovanski strokovnjaki s tega področja, seminar pa je odprl podpredsednik ZIS dr. Anton Vratuša.

V program seminarja je bila vključena tudi tema Sistem in organizacija izobraževanja v Savi. Predavanje o tem je imel tov. Niko Slapar, predstojnik gumarske šole. Vse udeležence pa je najprej po-

lemil, ki smo jih na naši samoupravni poti v socializem morali reševati tudi mi. Zato so jim naše izkušnje v njihovem boju in prizadevanju za napredek proizvodnih sil in družbenega razvoja toliko bolj dobrodošle.

Od naših gostov smo se poslovili z željo, da bi bili obogateni z novimi izkušnjami pri njihovem boju za nov družbeni red čimbolj uspešni.

Drago Petrović v Savi

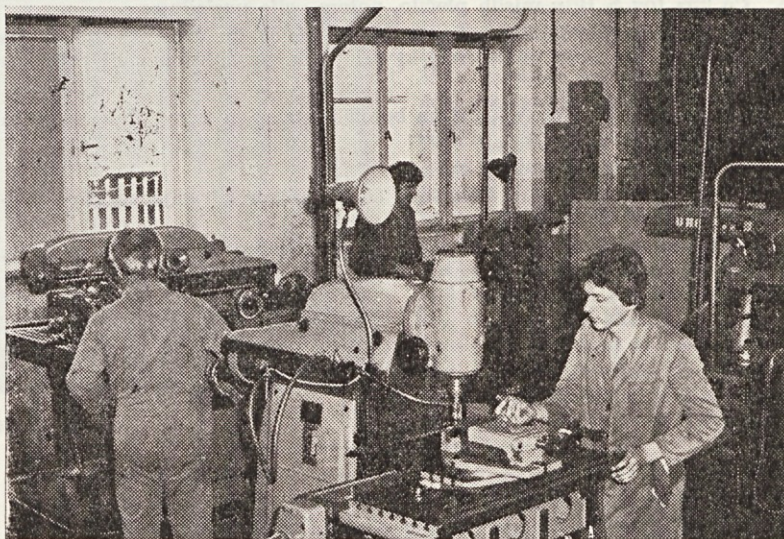
V ponedeljek, 27. septembra 1976, je obiskal Savo tov. Drago Petrović, član IS skupščine SRS in predsednik republiškega komiteja za energetiko. Gost si je ogledal nekatere proizvodne enote in se z našimi strokovnimi delavci pogovarjal o energetskih razmerah Save, postavitvi tovarne za izdelavo jeklenega korda, razširitvi kotlarne ter o priključitvi na nov plinovod iz Sovjetske zveze.

Sava se je visoko povzpela na lestvici 200 največjih v Jugoslaviji

Pravkar so izšli podatki o velikosti organizacij združenega dela v Jugoslaviji. Ker je v informaciji navedena tudi Sava, povzemamo naslednje:

Med 200 največjih se je uvrstilo kar 21 novih podjetij, od tega 9 pred Savo.

Med uvrščenimi podjetji, ki so pred Savo, je 27 sozdov, ki pa se ne bi uvrstili tako visoko, če bi bil rang narejen izključno po delovnih organizacijah. Le 15 delovnih organizacij, ki sestavljajo sozde, bi se uvrstilo pred Savo. To pomeni, da bi bila v tem primeru Sava celo na 46. mestu.

TOZD Orodjarne je usmerjena proizvodnji, ki je prilagojena Savi, zunanjih naročil je samo ca. 30 %

Sicer pa je bilo v enem samem letu pri vrstnem redu 200 največjih v Jugoslaviji precej premikov.

Za več kot 20 mest navzgor se je poleg Save pomaknilo le še 8 organizacij združenega dela, med njimi SODA SO, HIP, Boris Kidrič in IMP. Boljše se je potem uvrstilo še 22 podjetij. Osem podjetij, med njimi Borovo, ki je na 15. mestu, je ostalo na istem mestu; kar 71 podjetij pa se je po lestvici pomaknilo navzdol, med njimi 14 več kot za 20 mest.

Od gumarjev se je med 200 največjih uvrstil le še Tigar iz Pirota, ki pa je padel s 96. na 108. mesto.

Če bi rangirali podjetja po številu zaposlenih, bi se Sava uvrstila na 63. mesto. Na ta skok Save so seveda v največji meri vplivale združitve s KTM, Rumo, Totro in Vulkanom.

Po EP

Teden požarne varnosti (27. 9. - 3. 10.)

V tednu požarne varnosti je bilo organiziranih več tekmovanj in demonstrativnih vaj z namenom, da bi čimširšemu krogu ljudi približali to službo in jih znova spomnili na to, kako pomembna je prva reakcija v primeru požara.

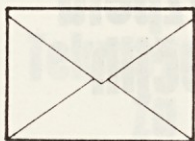
Dne 28. 9. 1976 je bilo ob 14. uri v našem obratu II. prikazano delovanje vseh gasilskih pripomočkov. Demonstrativne vaje so si poleg delavcev DO ogledali tudi pionirji OŠ iz Stražišča in Oreška, predsednik občinske gasilske zveze Kranj Franc Košnjek in Jože Kastelic, poveljnik poklicnih gasilcev Kranj. Po končani vaji je tov. Kastelic, namestnik načelnika štaba operative izvršnega odbora pri gasilski zvezi Slovenije podelil ženski ekipi zlate in moški srebrne tekmovalne značke, ki so si jih priborili na kongresnem tekmo-

vanju v Mariboru. V imenu vodstva podjetja jim je čestital k doseženi uspehu tov. Bruno Skumavc.

Istega dne je bila ob 20. uri v obratu IV. organizirana nočna vaja, ki je tudi v celoti uspela. Naj ob tem omenim še to, da smo v obratu IV. ustanovili novo desetino, ki jo bosta vodila tov. Finžgar in tov. Sekne ob pomoči poklicnih gasilcev.

Dne 30. 9. 1976 je bilo ob 14.15 organizirano predavanje o zaščiti pri delu z radioaktivnimi izotopi ob požaru ali drugi nesreči. Predavanje je bilo organizirano za vse delavce naše delovne organizacije, predvsem za člane gasilske enote pri civilni zaščiti, prostovoljne ter poklicne gasilce. Predaval je tov. Kapus, vodja oddelka za tehnično in zdravstveno varstvo.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Kako obravnavajo odsotnost z dela ?

Večje število sodelavcev vsakodnevno išče zdravniško pomoč v naši ambulanti ali v Zdravstvenem domu tudi med delovnim časom. Bralca S. B. zanima, kako v takem primeru obravnavate odsotnost z dela v vašem tozdu na produktivnih in režijskih delovnih mestih?

Trije odgovori:

Tovarna Avtopnevmatike, tozd Konfekcija plaščev

Vprašanje bralca S. B. ni jasno. Sam pravi, da se zanima, kako se obravnavajo odsotnosti, kadar posamezni delavec išče zdravniško pomoč v naši ambulanti oziroma v zdravstvenem domu Kranj.

Če ima tov. S. B. v mislih plačilo, potem velja naslednje:

Za čas odsotnosti delavca med rednim delovnim časom se plača po času (režija). To velja za delavce, ki delajo na produktivnih ali režijskih delovnih mestih.

V primerih, ko zdravnik prizna bolniški stalež za tekoči dan, se plača po poprečju preteklega leta, in sicer:

- za običajna obolenja 90 %,
- za čas zdravljenja v bolnišnici 80 %, kolikor zdravljene nima družine, oziroma 90 %, če jo ima,
- enako velja za spremstvo ali nego družinskega člana, in sicer 80 %,
- za nesreče pri delu pa 100 %.

TOZD KONFEKCIJA PLAŠČEV

Tozd Umetno usnje

V tozd UU se praviloma ravnamo po členu 75 samoupravnega sporazuma o varstvu pri delu.

Delavci so upravičeni zdravniške pomoči med rednim delom na produktivnih in režijskih delovnih mestih v primerih:

- nesreče pri delu,
- nenadne slabosti pri delu,
- nujni pregledi, ki so samo v dopoldanskem času (napotnica zdravnika in potrdilo).

V teh primerih delavci imajo plačano odsotnost z dela in sicer priznajo režijo na produktivnih in režijskih delovnih mestih.

V primerih, ko delavci na lastno željo iščejo zdravniško pomoč med delom (ambulantna, zdravstveni dom, zobozdravnik), ki bi jo sicer lahko izven delovnega časa, pa koristijo ure rednega dopusta oziroma ure v dobrem (nadure), če s tem bistveno ne ovirajo poteka dela na svojem delovnem mestu.

V vseh ostalih primerih, če nimajo priznane bolniške, pa imajo opravičeno neplačano odsotnost z dela (privatno brez nadomestila).

Vodja proizvodnje UU
Milivojevič Mile ing.

Tovarna Tehničnih izdelkov, tozd Velopnevmatika

Glede na obsežnost vprašanja in možnost kasnejših napačnih razlag, se pri odgovoru omejujem izključno na naše trenutno veljavne interne akte (samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, samoupravni sporazum o varstvu pri delu in organizacijski predpis Ž-10). Le-ti določajo plačila za odsotnost z dela v takšnih primerih. Teh določil se v našem tozdu tudi poslužujemo.

V kolikor bi bralec S. B. želel podrobnejša pojasnila za posamezne primere, ga vabimo, da se zgleda osebno pri obračunovalki našega tozda.

Vodja OE NLP
Veselič Anton ing.org.dela

Izhod iz delovne organizacije po 14. uri. Veliko več jih je pri vratarju 10 ali 15 minut prej

Še na temo

Zamujanje in prezgodnje zapuščanje delovnih mest

Zaradi dokaj sestavljenih ekonomskih posledic ekonomisti še niso ugotavljali, kako zamujanje in prezgodnje zapuščanje delovnega mesta vpliva na ekonomske kazalce delovne enote. Delavec, ki gre mimo vratarja ob 6. uri, je praktično že zamudil, saj bo začel z delom ob 6.10 uri ali še pozneje. Zaradi kasnejšega vključevanja v proizvodnjo moti druge, ki so še v fazi ogrevanja, skuša nadomestiti zamujeno, zaradi česar trpi kvaliteta izdelkov, možne pa so tudi nesreče pri delu. Pri prezgodnjem prenehanju dela se poleg izgubljenih delovnih ur izgubi tudi delovni učinek tako imenovanega končnega člana.

V deželah, kjer se poslužujejo ostrejših ukrepov pri zamudnikih, tega pojava skorajda ne poznajo. Po drugi strani pa velja, da opazamo pri njih tudi boljši odnos do dela. Tudi pri nas poznamo delovne organizacije, ki so uspešno rešile problem zamudništva.

Poleg čisto osebnih vzrokov za zamudništvo najdemo tudi splošne zakonitosti, po katerih se giblje gostota zamud. Tako je zamud pozimi več kot poleti, v ponedeljkah in po daljših praznikih pa so zamude daljše in številnejše.

Zamujanje in prezgodnje prenehanje dela nikakor nista v Savi izjemen pojav, temveč prav nasprotno. Opažamo namreč, da to predstavlja pereč problem, ki neugodno vpliva na ekonomiko dela, posredno pa tudi na slabljenje delovne discipline in odnosa do dela. Posebno neugodno se to odraža pri mlajših delavcih, ki šele osvajajo delovne navade industrijskega delavca.

V naši delovni organizaciji je bilo že nekaj poskusov, s katerimi so hoteli doseči točen začetek in konec dela. Ta prizadevanja so imela le kratkoročen učinek. Pritrdili mi boste, da nima posebnega smisla preprečevati zbiranje pri vratarnici, če dosledno ne zahtevamo, da se z delom preneha ob zato določenem času. Vsaka akcija, ki ni dovolj pretehtana in nima širše podpore, je vnaprej obsojena na neuspeh, ta pa bo imel neugodne posledice za vsa nadaljnja prizadevanja v tej smeri.

Ob vsem tem razumemo zahtevo kadrovskega sektorja, da ugotovimo obseg omenjenih nezaželenih pojavov in da predlagamo ustrezne ukrepe za njihovo odpravo.

Z namenom, da v grobem ugotovimo obseg obeh pojavov, to je zamud in prezgodnjega zbiranja v bližini vratarnice, je oddelek za industrijska razmerja, psihološka služba, organiziral opazovanja na področju obrata II. V določenih časovnih obdobjih smo beležili zamudnike in tiste, ki so se pred zaključkom dela zbirali v bližini vratarjskih prostorov.

Merjenje zamudništva je pokazalo, da na področju obrata II v dopoldanski delovni izmeni zamudi 145 delavcev, kar je 8,41 % vseh zaposlenih, ki delajo v tej izmeni. S precejšnjo verjetnostjo lahko ugotovljeni procent posplošimo na vse obrate Save v Kranju.

Podrobnejši vpogled v zamudi pokaže, da 80,55 % vseh zamudnikov zamudi delo v prvih petih minutah po šesti uri. Ostalih 20 % se razporedi v času od 6.05 ure do 6.20 ure. Časovno gledano znesejo vse zamude na leto 2.612 ur.

Merjenje predčasnega zbiranja delavcev pred vratarnico ali v njeni bližini, torej predčasnega prenehanja dela, je bilo zaradi splošnosti tega pojava zelo težko. Iz teh razlogov smo morali opustiti ugotavljanje v času od 13.55 do 14. ure. Zbiranje v tem času je že splošen pojav, zato je bilo ugotavljanje nesmiselno.

Analiza je pokazala, da se na področju obrata II v dopoldanski izmeni v časovnem obdobju od 13.40 ure pa do 13.55 ure zbere pred izhodnimi vrati ali v njihovi bližini vsak dan v poprečju 238 delavcev, kar je 13,8 % vseh zaposlenih, ki delajo v tej izmeni. 85,64 % vseh prihodov je v času od 13.50 do 13.55 ure. 14 % drugih prihodov je razporejenih v časovno obdobje od 13.40 ure do 13.45 ure in od 13.45 ure do 13.50 ure. Vsota vseh zamud znese na leto 8.718 ure.

Običajni nadaljni postopek bi zahteval sestavo vprašalnika, da bi ugotovili vzroke zamujanja in predčasnega prenehanja dela. Zdi se nam, da bi izvedba takega postopka po nepotrebnem podaljševala akcijo, po drugi strani pa so tako dobjeni odgovori dvomljivi, ker bi anketiranci v odgovore vnašali predvsem lastna opravičila ne pa resnične vzroke zamudništva.

(Konec na 4. strani)

Gospodarjenje v tozdu Umetno usnje in v TTI

Ocena: delno uspešno

V prejšnji številki smo objavili informacijo o akcijah za izboljšanje poslovnih rezultatov v TAP in KET. Tokrat imate pred seboj informacijo iz tozda Umetno usnje in skupnosti tozdov TTI.

Na eni izmed sej je strokovni kolegij Umetnega usnja obravnaval uresničevanje akcijskih programov v devetih mesecih letošnjega leta. V vsestranski objektivni razpravi so prisotni obravnavali vse dejavnike, ki so vplivali na poslovni uspeh Umetnega usnja.

Prodaja je bila v omenjenem obdobju dosežena s 85 %, masa pokritja pa s 75 %. Na tak rezultat je vplival nov režim poslovanja po 1. aprilu in nizka stopnja pokritja pri dveh tretjinah izdelkov umetnega usnja. Prodajna služba je za povečanje prodaje sprejela več ukrepov, ki so, predvsem v zadnjih mesecih dali ugodnejše rezultate. Tako je bil npr. plan prodaje za september izpolnjen z 98,3 %.

Prizadevanja prodajne službe so bila usmerjena poleg rednih nalog v forsirano prodajo izdelkov z visoko maso pokritja. V ta namen je bila povečana proizvodnja teh artiklov v okviru možnosti v Umetnem usnju. Druga pomembna akcija, ki teče že od začetka leta, je zmanjšanje zalog na poprečno enomesečno proizvodnjo. Od 1. 1. 1976 so se zaloge zmanjšale za približno 100.000 m² usnja. Za uspešno delo je prodajna služba izvedla več organizacijskih ukrepov. Tako so npr. izpopolnili tedensko, mesečno in kvartalno planiranje ter permanentno analiziranje prodaje na osnovi kartokete artiklov in kupcev. Vzporedno s tem je potekala tudi akcija za boljše in ažurnejše tehnično obveščanje kupcev, za pridobivanje novih in proučevanje njihovih dolgoročnejših potreb. Ustrezno tem pokazateljem pa so prilagajali proizvodnji asortiman potrebam kupcev.

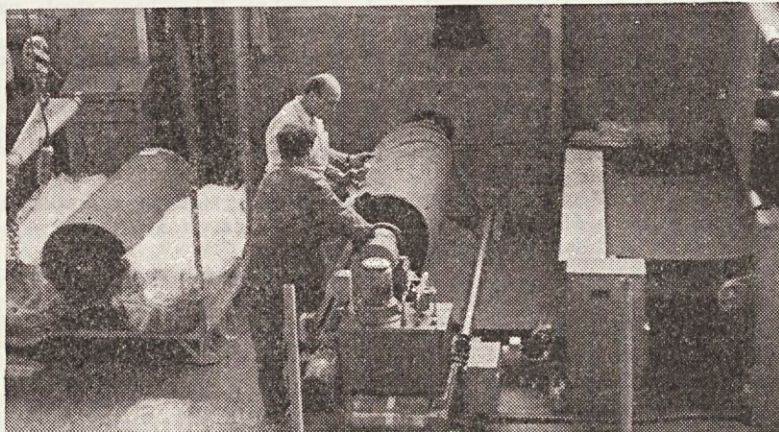
V sodelovanju z marketing službo so tekle akcije za uskladišev izvozno-uvoznega režima ter za priznanje višje stopnje dodelave za umetno usnje. Predstavniki prodaje se bodo udeležili posveta osemdesetih organizacij združenega dela v Pulji, kjer bodo prikazali in ponudili celoten asortiman umetnega usnja. Sodelovali bodo tudi na sestanku usnarjev v Beogradu, na katerem se bodo skušali dogovoriti o enotnih cenah umetnega usnja na jugoslovanskem tržišču.

Tehnološka priprava proizvodnje je v preteklem obdobju delala na razvijanju novih izdelkov in ažurnem prilagajanju asortimana potrebam kupcev. Prioriteto pri razvoju bodo tudi odslej imeli izdelki z visoko maso pokritja in izdelke, ki se bodo proizvajali v velikih serijah. Pri uporabi domačih surovin so bili doseženi vidni uspehi, pri nekaterih izdelkih celo boljši od pričakovanih. Uporabljenih je bilo tudi približno polovica nekurantnih surovin. Delno je bila uresničena naloga pri porabi in izkoriščanju odpadnih polizdelkov in izdelkov.

V sodelovanju z Birojem za študij dela teče akcija za izboljšavo organizacije dela in izkoriščanja delovnega časa. Tudi racionalizacija porabe papirja je delno uspela, vendar bi bili lahko rezultati še boljši.

Kvaliteta izdelkov je za 1 % nižja od normativne. Kontrola kakovosti si bo morala še bolj prizadevati za dosledno preverjanje kvalitete surovin in neustrezne reklamirati. Poostrena kontrola velja tudi za polizdelke in izdelke. Posebno pozornost so posvetili sortiranju izdelkov in usklajevanju kvalitete z zahtevami kupcev.

Operativna priprava proizvodnje je skušala z realnim tedenskim pla-

Priprava tekstila za proizvodnjo v Umetnem usnju

niranjem zagotoviti polno zasedenost kapacitet, kar jim je razen redkih izjem tudi uspelo. Predvideli so tudi predhodno nabavo potrebnih surovin za januar 1977, ker se takrat običajno menja uvozno-izvojni režim in prihaja do težav z oskrbo surovin. Uvedli so mesečne analize porabe materiala, ki kažejo vzroke za prekoračitve normativne porabe in omogočajo odpravo pomanjkljivosti ter v večji meri izboljšali planiranje po fazah dela.

Storilnost se je v letošnjem letu povečala za približno 10 %, s čemer pa še vedno niso zadovoljni. Zato predvidevajo nadaljnje povečanje produktivnosti. Z odpravo pomanjkljivosti na strojih in predvidenim nagrajevanjem po kvaliteti dela in prihranku na materialu tako v posameznih fazah proizvodnje kot tudi pri končnem izdelku, računajo na občutne prihranke na materialu.

Z realizacijo sprejetih ukrepov bodo v Umetnem usnju do konca leta izboljšali poslovni rezultat za približno 200 starih milijonov. S 100 % realizacijo v zadnjih mesecih letošnjega leta bo plan prodaje za vse leto izpolnjen 92 — 95 %, zgubljen masa pokritja pa ne bo mogoče v celoti nadomestiti, temveč le delno zmanjšati negativno razliko.

Skupna ocena je, da so bili akcijski ukrepi relativno dobro uresničeni, da je v prihodnje potrebno opraviti naloge, ki so bile doslej le delno realizirane ali pa sploh ne. Tako usmeritev pa je nujno upoštevati tudi v prihodnjem obdobju.

Skupnost tozdov TTI

V TTI so v začetku leta sprejeli akcijske programe za izboljšanje poslovanja. Predvidevali so, da bodo ob normalnih pogojih poslovanja dali ti ukrepi ugodne rezultate. Vendar pa se v osmih mesecih le-

tošnjega leta kaže težak gospodarski položaj, saj se je število naročil še posebno po 1. aprilu za posamezne tozde občutno zmanjšalo, v nekaterih primerih skoraj za polovico. Tako so npr. planirali 1447 zaposlenih koncem leta, dejansko pa je bilo zaposlenih konec julija 1357, kar je pomenilo občuten izpad proizvodnje. Kljub manjšemu številu zaposlenih so bile kapacitete proizvodnje večje, kot je bilo naročil, zato so bili nekateri delavci začasno zaposleni v Umetnem usnju in TAP, kar je imelo za posledico manjšo storilnost, zaradi neusposobljenosti na novih delovnih mestih. Storilnost je bila manjša tudi v prime-

rih, ko so bili delavci premeščeni zaradi pomanjkanja naročil v okviru TTI.

Rezultatov akcijskih ukrepov v TTI niso finančno vrednotili, temveč so jih prikazali z indeksi v primerjavi z lanskim letom in s planiranimi učinki. Denarno pa bodo rezultati izračunani ob koncu leta. V okviru možnosti so skušali zmanjšati vse tiste dejavnike, ki negativno vplivajo na poslovni uspeh. Dosegli so boljšo kvaliteto izdelkov za približno 0,8 % nad normativom. Mesečno so ugotavljali evidenco odpadkov, ki se postopno zmanjšujejo. Z boljšim planiranjem in vzdrževanjem so odpravili zastoje v proizvodnji, ki so kljub temu nekoliko narasli zaradi pomanjkanja naročil. V osmih mesecih so porabili 69 % planiranih nadur. Prodaja je na domačem tržišču dosegla 12,26 % rabatno stopnjo, planirana je bila 15 %, medtem ko je na tujem tržišču preseгла planiran rabat za 7,02 odst. Kumulativni podatki doseganja proizvodnega plana za osem mesecv kažejo, da po tonaži zaostajajo za 6,9 %, po stalni ceni 7,1 % in po stalnem OD za 6,2 % za planiranim. Zaloge gotovih izdelkov so v TTI v letošnjem letu zmanjšali za 18,3 %. Navedeni podatki dokazujejo, da so bili akcijski programi kljub prizadevanju le delno uresničeni in da je potrebno do konca leta narediti čimveč za boljši poslovni uspeh.

P. Bogataj

Savčani skoraj milijardo starih dinarjev za ceste

Ne samo delovni ljudje in občani, tudi delovne organizacije so se odzvale pozivu za vpis posojila za ceste. Skupščina občine Kranj je na seji vseh zborov v mesecu maju sprejela priporočilo, v katerem je pozvala delovne organizacije na območju občine Kranj, da vpišejo posojilo za novogradnje, rekonstrukcije in modernizacije magistralnih in regionalnih cest v SR Sloveniji in s tem prispevajo za boljše ceste, za večjo prometno varnost, za hitrejši razvoj vsakega kraja in za skladnejši razvoj SR Slovenije in njeno povezanost s svetom.

Delovne organizacije bodo vplačale 1 % od bruto osebnih dohodkov zaposlenih po zaključnem računu za leto 1975 in sicer naenkrat ali v dveh obrokih, po predložitvi zaključnih računov za leto 1976 in 1977 s tem, da mora biti posamezni obrok vplačan do konca posameznega koledarskega leta. Za našo delovno organizacijo znaša posojilo 2.267.843,45 din. Posojilo se obrestuje po 10 % letni obrestni meri. Obresti se obračunavajo in plačajo za nazaj, obenem z glavnico. Posojilo bo vrnjeno v petih letih.

Posojilo bo izplačano v dveh obrokih iz ostanka dohodka po zaključnem računu za leto 1976 in 1977.

Koliko prispevajo posamezne skupnosti tozdov oziroma tozdi Save je razvidno iz naslednje tabele:

	OD 1975 bruto din	1 % posojila
TAP	61.994.729,82	619.947,30
TTI	83.468.157,92	834.681,60
POS	9.944.055,45	99.440,55
KET	29.799.099,15	297.991,00
OSS	30.218.850,06	302.188,50
IC	1.029.625,37	10.296,25
UU	10.329.826,81	103.298,25
Skupaj	226.784.344,58	2.267.843,45

Individualno pa smo Savčani vplačali:

Od skupnega števila zaposlenih 3712, je vpisalo posojilo 3611 delavcev Save v skupnem znesku 7.124.240 din.

Osnovna organizacija ZK OSS o obveščanju v Savi

V torek, dne 5. oktobra, je bil skupni sestanek vseh oddelkov, ki sestavljajo osnovno organizacijo ZK OSRSkovni sektorji.

Presenetljivo maloštevilna udeležba kaže na nediscipliniranost, zato je bil povsem utemeljen sklep, naj na sestankih oddelkov disciplinsko obravnavajo odsotnost s torkovega sestanka.

Na dnevnem redu skupnega sestanka so bile kadrovske zadeve, izključitev iz organizacije ZK, izbris kazni enemu izmed članov in aktualna tema — informiranje. Ker smo o izključitvi že nekaj pisali, pripravili pa bomo tudi daljši zapis, vam danes posredujemo informacijo iz razprave o informiranju.

V uvodnih besedah k razpravi o informiranju je bilo poudarjeno, da je obveščanje tesno povezano s samoupravljanjem in je njegov neločljivi del. Delegatski odnosi v Savi in širši družbi bi se še hitreje razvijali, če bi bilo obveščanje resnično prilagojeno potrebam delovnih ljudi. Samo dobro in vsestransko obveščen delovni človek se lahko enakopravno vključi v samoupravni proces.

V naši delovni organizaciji imamo več vrst obveščanja:

— INUS pa je list za člane ZK v Savi, ki skrbi za učinkovito in ažurno obveščanje in akcijsko usmerjanje članov ZK na področju organizacije, poslovanja, samoupravljanja in delovanja organizacije ZK.

Vsebinsko zasnovano in globalno usmeritev opredeljujejo družbenopolitične organizacije in samoupravni organi, komisija za informiranje pri ZK in uredniški odbor.

Informiranje ima predvsem funkcijo obveščanja o aktualnih dogajanjih, izobraževanja in mobilizacije delovnih ljudi, zato je nujno, da o njem večkrat širše spregovorimo. Prav tako kvaliteta obveščanja ni samo stvar uredniškega odbora ali komisije za informiranje pri ZK, temveč stvar vsakega Savčana in mora taka kot taka imeti tudi vso družbeno podporo. Hkrati pa to pomeni tudi podružbljanje informacijske dejavnosti.

Prisotni so menili, da je informacija sicer dovolj, ni pa zadovoljiva njihova kvaliteta. Izločiti bi morali vse odvečne informacije in s pravilno selekcijo objavljati samo tiste, ki so resnično potrebne. V dosednji praksi se je dogajalo, da so bile

Predstavniki oddelka za informiranje je povedal, da je obveščanje vezano na tehnične kapacitete, ki jih imamo v Savi, in usluge na Delavski univerzi in Gorenjskem tisku v Kranju.

Drug problem, in to globlji, pa je v tem, da nihče noče pisati kritično, razen delavcev v oddelku za informiranje, ti pa nimajo celovite družbene oz. politične podpore. Pri tem je bilo omenjenih nekaj zelo ostrih člankov, objavljenih v glasilu, na katere ni nihče reagiral, še delavska kontrola ne.

Opozorjeno je bilo tudi na precejšnje težave s ciklostilnim tiskanjem, ker so naše savske možnosti majhne, zahteve vedno večje, denarja za nakup tiskarskega stroja pa ni nikoli.

V odnosu do informiranja pa se je tudi marsikaj že spremenilo, in sicer na dobro. Mnogi strokovni delavci v FRS, KSS, RTI, KET sodelujejo z informiranjem ali pripravljajo informacije.

Eden od prisotnih je predlagal, naj bi bila narejena temeljita ana-

liza obveščanja in učinkov, ki bi lahko služila kot osnova razpravam na osnovnih organizacijah.

Po razpravi so bili sprejeti tile sklepi:

1. Informiranje mora imeti širšo družbeno podporo, družbenopolitične organizacije in samoupravni organi pa naj večkrat razpravljajo o obveščanju v delovni organizaciji;

2. V glasilu Sava mora biti objavljenih več kritičnih prispevkov in člankov, upoštevana pa mora biti tudi družbena samozaščita. OO ZK OSS daje vso podporo delavcem oddelka za informiranje pri akcijah za odpravljanje nepravilnosti v delovni organizaciji.

3. V bodoče je treba informacije, ki nimajo širšega pomena za delovni kolektiv izločiti iz časopisa.

4. Osnovna organizacija podpira predlog delavcev oddelka za informiranje, da pričnejo izhajati tedenske informacije namesto skoraj vsakodnevni Informatorjev. Informacije kot obvestila naj bodo objavljene v tedenskih informacijah.

P. Bogataj

Če bi vsi delali tako ...

Še ni dolgo tega, ko sem poslušal starega partizana, ki je pripovedoval o borbi, o partizanih in o svojem komandantu. Kljub vsemu hudemu — in tega je bilo veliko — je dejal, da je bil tisti čas zanj najlepši. Potem je razložil zakaj. Toda, nisem nameraval pisati o tem. Za izhodišče tega zapisa sem vzel konec njegove pripovedi.

»Po koncu vojne in še leta potem pa je bilo pri nas toliko borcev in ljudi, ki so jim pomagali ter sodelovali v NOB, da je prav čudno, da sovražnika nismo premagali že 1943. leta.« To je dejal brez grenkobe, morda z malce ironije.

Naj mi ne zameri, če njegovo misel povežem z našim delom: Če bi vsi delali tako in toliko odgovarjali za vse, kar imamo zapisano v opisih dela, potem bi bili zares bogati.

Teden požarne varnosti

(Nadaljevanje s 1. strani)

Organizirano je bilo tudi občinsko gasilsko tekmovanje v Kranju. Udeležili sta se ga moška in ženska desetina. Ženska desetina je dosegla 3. mesto, moška pa 2. Obema za dosežene uspehe iskreno čestitamo.

Omenim naj še to, da so si v tednu požarne varnosti vsi delavci DO lahko ogledali gasilsko orodjarno, kjer jim je tudi poklicni gasilec v dopoldanskem času nudil vsa potrebna pojasnila.

Teden požarne varnosti je za nami. Lahko rečemo, da smo ga uspešno zaključili. Prav bi bilo, da na varnost pred požarom tudi v bodoče ne bi pozabljali, saj vemo, da delamo v taki delovni organizaciji, kjer je previdnost pri požarno nevarnih delih še kako potrebna. Tega se moramo zavedati vsi delavci delovne organizacije in ne le peščica poklicnih gasilcev, kajti le tako bomo dosegli, da bo v naši delovni organizaciji delo potekalo v redu.

Stefan Luštrek

Demonstracija gasilske tehnike in usposobljenosti naših gasilcev

Člani ZK osnovne organizacije skupnih služb na sestanku

— Glasilo Sava izhaja dvakrat mesečno in vsebuje predvsem informacije o preteklih dogodkih;

— Informator, ki ga izdajamo po potrebi, prinaša informacije, s katerimi so delavci po najhitrejši možni poti obveščeni o aktualnih dogajanjih;

— V zidnem časopisu so vizualno prikazani pomembnejši dogodki;

informacije o dogodkih časovno prepozno objavljene in so se med tem v delovni organizaciji porajale drugačne verzije dogodkov. Čutiti je tudi pomanjkanje kritičnih prispevkov, ki bi pripomogli k odpravljanju negativnih pojavov v Savi. Nekateri informacije, predvsem v Informatorju, so preozke in ne dosežejo pričakovanega rezultata.

Zamujanje in prezgodnje zapuščanje delovnih mest

(Nadaljevanje z 2. strani)

Namesto običajnega postopka priporočamo pogovor za »okroglo mizo«, katerega naj bi se udeležili vsi, ki lahko osvetlijo problem in ki bodo nosilci nalog v zvezi s sprejetimi ukrepi. Predlagamo naslednji sestav:

vodja kadrovske funkcije — moderator skupine,

vodja oddelka za industrijska razmerja,

vodja službe za zavarovanje,

vodja oddelka za socialno varstvo,

vodja oddelka za informiranje

predstavniki sindikata, predstavnik DPO, vodja stozd (1), vodja tozd (2), izmenski delovodja (2), neposredni proizvajalec (2), industrijski psiholog.

Skupina bo osvetlila celotno problematiko z različnih zornih kotov in predlagala učinkovite ukrepe.

Menimo, da se bodo morali ukrepi za izboljšanje sedanjih razmer gibati v smeri registracije in zmanjšanja zamud na eni strani ter spodbujanja delovne zavesti in morale na drugi strani.

Jože Šepić

V mesecu avgustu so sveti za medsebojna razmerja sprejeli

Organizacijski predpis o sprejemanju, razporejanju in premeščanju delavcev

Ker sodimo, da bo mnoge izmed vas zanimalo, želim Savčane na kratko seznaniti, kaj nam novega prinaša organizacijski predpis na področju zaposlovanja in prerazporejanja delavcev.

Odločitev o sprejemu organizacijskega podpisa na samoupravnih organih ni bila težka, saj so bile predlagane rešitve v praksi že preizkušene ter so se pokazale kot ustrezne.

Organizacijski predpis vsebuje naslednja poglavja:

- kriterije kadrovanja,
- iskanje novih delavcev,
- ugotavljanje primernosti kandidatov,
- predlaganje kandidatov za sprejem,
- kriteriji razporejanja in premeščanja delavcev,
- pogodbeno delo ter prenehanje dela.

Kriterije kadrovanja delimo po praktični in delovni primernosti.

V delovno primernost uvrščamo starost, zdravstveno sposobnost, izobrazbo in praktične izkušnje.

Med praktično primernost pa uvrščamo: število zaposlitev, socialne in stanovanjske razmere, odslužitev vojaškega roka, oddaljenost bivališča od DO, uskladitev delavčeve sposobnosti z zahtevami DM ter delovne izkušnje iz prejšnjih zaposlitev.

V tem poglavju je še tale novost: **Delavec, ki na razporejenem delovnem mestu ni izpolnil izobrazbene obveznosti in je bil ob ponovljenem razglasu ali preverjanju izbran kot najustreznejši kandidat za tisto delovno mesto, ne more biti kasneje prerazporejen na zahtevnejše ali višje kategorizirano delovno mesto.**

V poglavju Ugotavljanje primernosti kandidatov imamo kot novost vključen **preizkus strokovnih sposobnosti delavca pred nastopom dela.**

Na preizkus morajo vsi kandidati, ki kandidirajo na poklicna delovna mesta, za katera imajo formalno šolsko izobrazbo oz. da imajo za delo na takih delovnih mestih že praktične izkušnje. Tak preizkus ne izključuje poskusnega dela.

V poglavju razporejanja in premeščanja delavcev je na novo opredeljeno prerazporejanje iz tozd (SDS, službe) v tozd. To določilo pravi: **Želje delavcev za prerazporeditev na drugo delovno mesto izven organizacijske enote se upoštevajo šele takrat, ko imajo v svoji organizacijski enoti dve leti delovnega staža oziroma, da so od tega razporejeni na zadnjem delovnem mestu vsaj 1 leto. Taki delavci ne smejo biti kaznovani (razen opomina) in ne v disciplinskem postopku. Pri prerazporeditvi se upošteva kvaliteta dela kandidata za prerazporeditev.**

Usposabljanje na novem delovnem mestu je obvezno v primerih razporeditve delavca na zahtevnejše delovno mesto oz. na drugačno področje dela.

Pri prerazporeditvah je predhodni zdravniški oz. psihološki pregled obvezen, kadar je:

- novo delovno mesto za zdravje in življenje bolj nevarno od prejšnjega,
- če novo delovno mesto zahteva večje psihofiziološke obremenitve,
- kadar je delavec premeščen kot rekonvalescent,
- kadar je premeščen zaradi zmanjšanja delovne sposobnosti in zaradi zdravstvene ogroženosti ter
- po daljši prekinitvi dela (nad 6 mesecev).

Pogoji in način prerazporejanja.

Delavec je lahko razporejen na drugo delovno mesto, če njegova strokovna usposobljenost in kvaliteta dela (uspešnost, vestnost, prizadevnost in discipliniranost) ustrezata zahtevam drugega delovnega mesta oziroma, če njegove sposobnosti in kvaliteta dela ne ustrezata več zahtevam delovnega mesta, katerega zaseda, ter v skladu z določili samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev iz tega predpisa.

Delavec je lahko tudi razporejen za nedoločen čas, **in to po lastni iniciativi** ali na predlog vodje organizacijske enote, zaradi zmanjšane delovne sposobnosti v smislu 34. in 35. člena samoupravnega sporazuma o varstvu pri delu.

Predloge za prerazporeditev dajejo vodje organizacijskih enot, **ali se predlaga delavec sam neposredno v kadrovsko-splošnem sektorju — oddelek za kadrovanje.**

Določila organizacijskega predpisa opredeljujejo še postopek prerazporeditve na osnovi ocene strokovne sposobnosti. V tem poglavju je opredeljen potek postopka, sestava strokovne komisije in pristojni samoupravni organ za odločanje.

Novost so nadalječasne razporeditve do treh tednov in delovne zadolžitve do treh mesecev, kakor tudičasne razporeditve v izjemnih okoliščinah.

V tem poglavju so opredeljene pravice in dolžnosti vodij pri izdajanju začasnih odločb, kakor tudi delavcev ob sprejemanju oz. izvrševanju odločb.

Začasno razporeditev, ki traja do treh dni, **ni potrebna pismena odločba**, ampak se o nastali razporeditvi delavca le obvesti, **kolikor delavec sam ne zahteva, da se mu odločba vroči.**

Odločbo o začasni razporeditvi, ki traja od 3—8 dni se pismeno izdaja le v primerih, če je to za delavca pri obračunu osebnega dohodka ugodnejše.

Za vsečasne razporeditve, ki trajajo nad 8 dni, je obvezna pismena odločba, ki jo dobi tudi delavec.

V poglavju trajnih oz. začasnih izjemnih razporeditev želim opozoriti vse člane kolektiva predvsem na tole določilo: **Če delavec smatra, da iz zdravstvenih razlogov ne more več opravljati svojega dosedanjega delovnega mesta, sme zahtevati v oddelku za socialno delo, da ga socialni delavec napoti k zdravniku, ki poda oceno delovne sposobnosti.**

V poglavju razporejanja invalidov želim posebej poudariti naslednje določilo: **Za invalide je treba sistemizirati nova delovna mesta, če jih ni možno drugače prerazporediti na že obstoječa delovna mesta, kot npr.: prerazporeditev zdravega delavca z delovnega mesta, kjer lahko dela delavec z zmanjšano delovno sposobnostjo.**

V sestavku sem dal poudarek predvsem tisti vsebini organizacijskega predpisa, ki ima vsakodnevno praktično uporabnost in o kateri mora biti vsak Savčan informiran.

Jože Copek, ing. org.

Brez naslova

Če bi bil slučajen obiskovalec na Ješetovi ulici v Stražišču in gledal ploppe, ki je na zgornji sliki, si kljub prizadevanju ne bi mogel predstavljati, kaj v obratu delajo. Tako je sedaj. Mimoidoč se oglašajo pri vratarju in sprašujejo, kaj delajo in čigav je obrat. Nikjer ni nobenega napisa, iz katerega bi bilo razvidno, da je to DO Sava Kranj, obrat V.

Hvala za prijaznost! Ni za kaj! Pa še kaj pridite!

Po mojem lahko zaključimo letošnja glavno turistično sezono in, čeprav v tejle informaciji ne posredujemo statističnih podatkov, smo se vseeno odločili za to, da poskušamo dati določene ugotovitve o uspešnosti letovanja Savčanov. Povsem razumljivo je, da smo na razgovor povabili Rado Plahuta, samostojnega referenta za letovanja, ki dela na tem področju in ima praktično vse stike z delavci, ki so organizirano letovali. Hkrati je imel možnost tudi videti, kako so letovali.

— Kam ste usmerili »glavnino« letošnjih letovalcev?

Največje število kapacitet so počitniške prikolicе. Postavljene so v Fiesi, v Poreču — Zeleni Laguni in v Cikatu na Malem Lošinju. Za tovrstna letovanja je bilo največ zanimanja zaradi razmeroma nizkih cen in zato, ker se naši delavci odločajo za svobodno razpolaganje s časom, za katerega bi bili prikrajšani, če bi letovali v hotelih ali bi bili vezani na skupne jedilnice in hišne rede.

— Letos je bilo slišati dosti očitkov glede razdeljevanja prikolic.

Že pred začetkom sezone smo dali na delavski svet pismeno obrazložitev in tudi način razdeljevanja prikolic, komu so v prvi vrsti namenjene. Sodelavci iz strokovnih sektorjev in vodstveni delavci se niso prijavljali za najbolj iskana letovanja, to je prikolicе. Dejansko smo bili poštteni, tega dogovora smo se držali, zato so ti očitki neutemeljeni.

— Slišati je bilo dosti ostrih kritik na račun površnosti nekaterih letovalcev, ki so letovali v prikolicah.

Na začetku sezone smo inventar v prikolicah obnovili, da so bile opremljene. Po enem mesecu sem šel na obhod. Opazil sem, da so bili letovalci na dopustu zelo nezainteresirani za kakršnokoli delo okrog prikolic. Inventar je bil popisan, priložen je bil vpisni list, vendar se jih ni dalo prepričati, da bi vodili evidenco o stanju prikolic. Dobil sem občutek, da delajo nekateri z inventarjem, kot da bi bil le za eno sezono. Zavesti, da je to naše, skupno, pa ni bilo občutiti. Letošnja druga polovica poletja je bila deževna. V enem takih naliivov sem pristal v Poreču. Naliv, prikolicе prazne, na dveh zgoraj okno odprto, pri nekaterih tudi stranska okna, na podu v prikolicah luže, v hladilniku so bili ostanki mesa ipd. Na razmajane baldahine so opozarjali celo sosedni turisti. Ključev ni bilo na svojih mestih. Tudi druga leta bomo želeli letoovati, toda koliko let bodo vzdržale prikolicе, če bo dno gnilo, inventar poškodovan in še in še škoda...

— Saj imate imena prikolničarjev!

Tedenske kontrole oz. prevzemov nismo imeli. Vsak letovalec, ki sem ga opozoril na stanje, se zgovarja na prejšnje skupine. Vsakdo pa bi moral izvršiti primopredajo prikolic in v zato določene obrazce vpisati spremembe. Ob naših prikolicah so letovali tudi Totrčani. Njihova prikolica pa je kazala ves čas visoko kulturno raven obiskovalcev.

Sicer bi to pričakoval tudi od Kranjčanov, saj so letovale tu družine, delavci z daljšim delovnim stažem v Savi, tu ni bilo samskih ljudi ali »klap«. Ne gre za neosveščenost ljudi, ampak za malomarnost, za ljudi brez čuta odgovornosti.

— V zelo slabi luči so se pokazali naši letovalci.

Morda res. Toda vidim škodo, ki so jo povzročili. Na srečo pa so le posamezni primeri, ki so s svojim odnosom do inventarja pokvarili ugled ostalih. Ob kramljanju s temi, ostalimi, ob pogledu na njihove domove in nje same, pa sem bil včasih tudi dobre volje.

— Pa druga letovanja?

Zbirali smo prijave in organizirali letovanja tudi po turističnih agencijah kot je Jugotanker. Letovalci na srednjem in južnem Jadranu so bili zelo zadovoljni tako s kvaliteto sob kot prehrano. Tudi za Tunizijo so se odločili nekateri in bili so izredno zadovoljni. O tem, kako so bili zadovoljni z letovanjem, smo jih vprašali ob vrnitvi. Podatki nam bodo služili za organiziranje dopustov prihodnje leto.

Rado Plahuta

Po prvem navalu smo imeli oddane vse kapacitete in ostalo je še precej prijavnice za letovanja. Od privatnika v Povljani smo dobili kar ugodno ponudbo za penzion po 120,00 din. Ko sta se od tam vrnili prvi dve skupini, sta se z letovanjem zelo pohvalili, tretja pa je bila razočarana, saj so doživeli pravo nasprotje prvima dvema. Sklepamo, da je privatnik šele pričel z oddajo kapacitet in spoznal, da se je v želji po popularnosti nekoliko uštel. Verjetno se bomo z njim še pogovarjali.

— Imeli ste oddane vse kapacitete. So bile zasedene vso sezono?

Letos se je dogajalo, da so nekateri zaradi slabega vremena predčasno odhajali domov. Nekateri, ki so imeli prikolicе rezervirane in tudi plačane, sploh niso šli na dopust niti nam niso tega sporočili. Če bi to storili vsaj dan pred odhodom, bi lahko poslali v prikolicо nekoga, ki bi rad šel, pa je ni dobil. Ali je Savčanu res vseeno za izgubljenih

525,00 din, ko se mu ne da vsaj dan prej sporočiti, da ne bo šel. Neodgovorno ponašanje pa se je pokazalo tudi ob rezervacijah za naš dom na Pokljuki. (O tem bomo spregovorili v eni prihodnjih števil, op. ur.).

— Vaša strokovna ocena letovanja Savčanov?

Imam občutek, da nam delavci čedalje bolj zaupajo in prepuščajo mnenje in izbiro kraja letovanja nam. Število prijaviteljev se večja.

— Kam računate, da se bo usmerila počitniška dejavnost v letu 1977?

Glede na to, da kapacitet ne bomo bistveno povečali, bomo poskrbeli za čimboljše ureditev sedanjih zmogljivosti. Razpolagamo z 32 prikolicami in zanje ne more odgovarjati izključno en človek. Apelirali bomo na zavest Savčanov. Prikolicе so stare 3 leta in upam, da bodo vzdržale 7 let. Ker sam ne morem biti v teh kampih teden za tednom, se bomo obrnili na skrbnike kampov, ki naj bi prevzeli določeno

skrb za ohranitev naših prikolic. K sedanjim prikolicam bomo dokupili baldahine, predvsem za Čikat, kjer je daljša počitniška sezona in manj slabega vremena. Prikolicе pa skupaj s prostornimi baldahini že nudijo popolno zadovoljitev tudi zahtevnejšemu letovalcu.

Šotori (5 komadov) bomo v naslednji sezoni namensko porazdelili. Pri tem bomo morali vpletati več reda in se ne bo dogajalo, da posameznik vrne šotor šele po kolektivnem dopustu, sam pa ga koristi le nekaj dni.

Letošnja anketa, ki smo jo izvedli še pred dopustom, je pokazala, da bi zaradi nestabilnega vremena marsikdo raje letoval na srednjem ali južnem Jadranu. Te želje bomo skušali uresničiti morda že v prihodnjem letu s postavitvijo 3 prikolic v okolico Zadra. Anketa pa je tudi pokazala, da marsikomu morská klima ne ustreza in bi šel na dopust in okrevanje kam v toplice. Za vse kategorije dopustnikov bi bile najprimernejše Čateške ali Smarješke toplice z zmerno toplo vodo. Če nam bo uspelo, bomo tudi tu že v prihodnjem letu imeli postavljene 3 lastne prikolicе. J. Štular

Za zgled

O solidarnostni pomoči prizadetim na potresnem območju v Posočju smo v našem glasilu že pisali. Glavna skrb prebivalcev na tem področju je postaviti streho nad glavo, saj zima in mraz trkata na vrata.

Vasi v breginjskem kotu so po zadnjih potresnih sunkih močno prizadete. Kljub organizirani izdatni pomoči širše družbene skupnosti jim še vedno primanjkuje prikolic, s katerimi bi prebivalci začasno rešili stanovanjske težave.

Naš delovni kolektiv je že prispeval denarna sredstva za odpravo posledic potresa, zato je še toliko bolj pohvalna humana akcija OO sindikata strokovnih služb KET, ki se je odpovedala izletu in denar prispevala za nakup prikolic za Posočje. Njenemu zgledu so sledile še OO Vrhnika, strokovne službe TAP, vzdrževanje KET, lovski material in embalaža ter Kemična tovarna Moste-Protektor.

P. Bogataj

OZIMNICA

V drugi polovici septembra in v začetku oktobra je sindikalna organizacija organizirala nabavo ozimnice.

Obsežna akcija je bila dobro organizirana, saj je bilo nabavljenega 22 ton zgodnjega sadja in kasneje še 60 ton jabolk različnih vrst. Socialno ogroženim družinam je bilo dodeljeno 1,5 ton in šoli Lucijana Seljaka, nad katero ima Sava pokroviteljstvo 2,2 ton jabolk. Prodaja je bila organizirana tudi v obratu III na Vrhniku in v Totri Ljubljana. Ozimnico je naročilo 535 sodelavcev na kranjski lokaciji.

Z veseljem sem delovodja!

»Kdor meni, da mu ni treba delati, naj takoj gre! Te besede polagajo svojim tovarišem izmenskimi delovodjem in delovodjem — delovodje sami. In če delo prevzamemo z vso odgovornostjo, potem je lahko tudi ta poklic lep, tudi v TTI, od koder sta naša dva sobesednika. To dejstvo in še marsikaj zanimivega o tem poklicu sta nam povedala

ALEŠ DRAKSLER — delovodja v tozd Velopnevmatika, iz oddelka veloplašči in MATIJA GERBAJS — delovodja v Kemičnih izdelkih v obratu IV

Oba imata ustrezno izobrazbo, po 2 leti delovnih izkušenj na teh delovnih mestih, tov. Draksler z okoli 170 delavci, tov. Gerbajs pa s 40 delavci.

— Kaj delate, kaj vam vzame pretežni del delovnega časa?

Draksler: Živimo nedaleč drug od drugega, pa so vendar problemji v posameznih enotah različni. Moje delovno področje je zelo široko, za-

Aleš Draksler

to je tudi odgovornost zelo velika. Če ne bi imel veselja do takega dela, potem nima smisla vtikati se v ta posel in sramotiti samega sebe. Delovodja mora delati več kot marsikateri delavec v strokovnih službah. Moram povedati, da se ukvarjam z zadevami, ki bi jih morali drugi narediti. Veliko moram odhajati iz oddelka, da dobim material iz drugih enot. Če bi bile te stvari bolj urejene, bi nekoliko več časa ostalo za organizacijsko delo. Časa za razgovor z delavci skoro ni. Zato je tudi kritika, da je delovodja zelo težko dobiti, toliko bolj upravičena.

K temu delu me ni nihče prisilil. Veseli me delo z ljudmi, mogoče z razliko, da moram biti kot delovodja v odnosu do njih drugačen. V tako veliki skupini mora biti red. Ukrepati moramo od primera do primera, brez izjem, seveda s primernimi prijemi. To velja še predvsem ob kršitvah tehnoloških predpisov. Do vseh enako strogo, enake-

ga obraza. To pa je težko, saj bi se kot vsakemu, tudi meni prilegel sproščen pogovor. Dopusiti pa ne smem napak, saj bi se hitro našel kdo, ki bi mojo popustljivost izkoristil. Morda so to trde, grobe besede, vendar je treba razumeti, da gre v mojem primeru za delo s pretežno večino žena. Ženski kolektiv pa je zaradi psihofizičnih lastnosti zelo občutljiv.

Gerbajs: Slišal sem že, da sem malo preveč dober z delavci. Ni se mi še dogodilo, da bi se mi uprl delavec in ne prišel delat nadure (op. ur.: v drugih oddelkih zelo težko dobijo delavce za nočno in nadurno delo). Sami se zmenijo med seboj in nimamo problemov. Tudi 3 delavce, ki so izstopali zaradi nedelavnosti in disciplinskih prekrškov, smo izključili iz DO. Kvaliteta je na zavirljivi ravni, v premazovalnici se je popravila za 20 — 30 %. Zamud na delo in predčasnega odhajanja skoraj ni. Če pogledam vse to, lahko rečem, da sem v dveh letih, odkar sem delovodja v kemičnih izdelkih, s takim pristopom uspel.

— Kakšen problem predstavlja za vas delovna disciplina?

Draksler: V tako veliki skupini smo problem skoraj v celoti rešili z uvedbo produktivnih listov. Te pobiramo 10 minut pred koncem izmene na delovnih mestih. S tem smo dosegli, da ni predčasnega zapuščanja delovnih mest. Če delavca ob tem času ni več na delovnem mestu, mora kartico sam prinesiti k delovodji.

Gerbajs: Pri nas je dostikrat opaziti, da stroji stojijo že pol ure pred koncem izmene. Določena operacija, npr. mešanja lepil traja 7 ur in delavec ve, kdaj bo zaključena, zato morda prične zjutraj točno ob 6. uri. Ker je tehnološka disciplina v redu, tudi glede delovne ni problemov.

— Ali imate pri svojem delu pomoč strokovnih sektorjev in posameznikov?

Draksler: Obseg dela je zelo velik. V naši enoti je 170 delavcev, in pretežna večina žensk. Nimam pa predelavcev, da bi lahko rešili marsikateri problem, ki ga jaz ne utegnem in bi bilo v enoti tudi več discipline.

Vsak tozd je zaokrožena celota in ima svoj obračun. Usluge tozdov, ki delajo za nas, niso pravično ocenjene in vsako uslugo drago plačamo. Dostj je primopredaj, ki se opravi zelo malomarno. Rabil bi nadomestitev za 9 žensk, ki bodo šle na porodniški dopust. Rešimo naj v okviru enote, nam je svetovala kadrovska služba. Povedali smo tudi, da imajo potrdila, da je zanje v tem času to delo pretežko. Nismo uspeli, kompromisno rešitev smo končno našli sami z obratnim zdravnikom, skupaj pregledali delovna mesta in poiskali rešitve.

Velopnevmatika je starejši obrat in tu dela mnogo starejših Savčanov. Dogodi se, da ob različnih življenjskih tragedijah postanejo nekateri težki bolniki in psihično izčrpani delavci. Ker nimajo pomoči, morajo ostati na svojih delovnih mestih, ne glede v kakšne odnose s delavci prihajajo ali pa ne morejo več dohajati tempa dela. Sam delovodja brez pomoči tega ne bo zmo-

gel. V DO imamo socialno službo, psihologa, zdravnika. Delavca bi morali obravnavati kot bolnika in najti do njega primeren pristop, potem bi šele mogli pričakovati, da se bo odzval povabilu na razgovor.

Gerbajs: Oddelek kemičnih izdelkov je karakterističen že zaradi same lokacije, predpisov glede omejene količine materiala (topila, lepila), ki ga smemo imeti v skladišču. Raz-

Matija Gerbajs

treseni smo v desetih prostorih, pa še teh je premalo. Surovin ne moremo nabavljati za vsaj optimalno zalogo, zato je toliko večji problem zagotovitve — pravočasne dostave surovin. Nimamo veliko serijske proizvodnje, glede na zahteve kupcev izdelujemo včasih tudi po nekaj kant raztopin ali lepila. Tako delamo mesečni plan bolj po verjetnostnem izračunu in glede na prejšnji mesec. Moje delo je neprestana skrb za nabavo surovin tako na domačem dvorišču kot iz obrata II. Vezani smo na vpeljan transport med tema obratoma, zato nam gre vsako čakanje v škodo. Le v popoldanski in nočni izmeni ima delovodja več časa za notranje zadeve oddelka in pogovore z delavci.

— Kako se znajdete v tem krogu? Kako delavci odgovarjajo na vaše zahteve?

Gerbajs: Imam sposobne in disciplinirane ljudi. Pri delu se držijo predpisov. To pa je pri nas odločilnega pomena. Vhodne kontrole surovin ni. Delavci delajo po predpisanim postopku in šele končni izdelek gre v kontrolo. Kolikor se to da, kontroliramo sami. Tako se je že nekajkrat dogodilo, da smo tik pred

uporabo surovine ugotovili, da ni tisto, kar smo naročili.

— Torej je upravičena trditev, da samo letate naokrog, pa da veliko zaslužite. Poklic ni popularen, pa ste se vendar odločili zanj!

Draksler: Kritike glede visokih plač niso utemeljene. Plače so fiksne, tako da imajo delavci na normiranih delovnih mestih možnost večjega zaslužka in ga številni tudi imajo.

Gerbajs: Sodelovanje med službami v obratu IV je zelo dobro. Prodaja nam sproti vsakodnevno sporoča naročila in mi takoj reagiramo. Pri nas ni problem narediti izdelke v najkrajšem času, če le imamo surovine. Okrog njih se stalno pogajamo. Sodelovanje z ostalimi tozdi ni najboljšo, ker imamo stalne težave z nenadnimi naročili polizdelkov in pogostimi spremembami le-teh. Embalaže nam ne vračajo pravočasno, od nas pa zahtevajo takojšnjo izdelavo polizdelkov. Vsaka taka sprememba gre na račun reda izdelave izdelkov za prodajo, kar se pozna pri realizaciji plana in finančnem rezultatu.

— Imate tudi delavce iz drugih republik? Je med njimi v Sloveni kakšna bistvena razlika?

Draksler: Ti delavci želijo, da bi imeli dobro mnenje o njih. Imamo nekaj težav z uvajanjem. Največ problemov pa je ob praznikih, ko gre do ti domov in se pravočasno ne vrnejo na delo. Ko pridejo, prinesejo različna potrdila od zdravnikov, ki pa jih naš zdravnik mora zavrniti. Zaradi tega jih je že nekaj odšlo.

— Kakšen nasvet bi vidva dala znanцу, prijatelju, ki bi rekel, da namerava prevzeti delo obratovodje?

Na vsak način bi mu skušal prikazati delo, ki ga bo opravljal. Če bi ob tem hotel nositi samo haljo, bo moral slej ko prej iti. K nam so prihajali ljudje z srednjimi šolami in se niso obnesli, ker so bili večinoma iz šole in premradi. Niso se znali prilagoditi delavcem, niso čutili zanimanja za njihove probleme in jih ti niso sprejeli. Delovodja mora biti človek na mestu. Če misli na vse drugo kot na delo, se bodo norčevali iz njega. Treba se je poglobiti v delo z ljudmi. Računati mora s tem, da ima med delavci tudi enakovredne ali pa celo take, ki ga presegajo v sposobnostih, pogovarjaš pa se danes s tem, jutri z onim. S spletkarjenjem tu ne gre. Uspel bo le z razčiščenimi pojmi o naši samoupravni stvarnosti.

Jože Štular

Kdo je vsega tega kriv?

Takole med nami, ko se »vnamejo« debate o pojavih nedisciplin, zamujanja, predčasno zapuščanje delovnih mest, enourne malice ipd. navadno intenzivno iščemo krivca.

Starejši delavci krivijo mlajše, mlajši starejše, delavci iz proizvodnje strokovne, ti spet proizvodne itd. Še malo bolj poglobljena »analiza« pokaže s prstom na izmenske pa na vodje organizacijskih enot in vse bolj proti vrhu. Tu se vse skupaj obrne in po povratni poti nazaj. In v glavnem ostane vse po starem, dostikrat pa so krivi vratarji.

Čeprav problem ni tako obsežen, da bi morali biti plan zvona, pa menda še vedno drži pregovor, da iz malega raste veliko.

Postavljam javno vprašanje inženirjem organizacije dela, sociologu, psihologu: Kje so vzroki, kdo jih je dolžan odpraviti?

Uresničevanje družbene samozaščite — dolžnost vseh delovnih ljudi

V eni zadnjih številčk časopisa smo objavili stališča razširjenega predsedstva sindikalne konference Save o uresničevanju družbene samozaščite. Tokrat objavljamo osnovne smernice, po katerih naj delajo odbori družbene samozaščite.

Naloge v procesu podružabljanja družbene samozaščite izvajajo v naši organizaciji združenega dela vsi delavci in samoupravni organi. Odbori družbene samozaščite morajo pri svojem delu upoštevati sprejete dogovore in stališča.

Odbori obravnavajo negativne pojave in odnose, ki so v nasprotju z načeli socialistične samoupravne morale in poslovanja. Posebno pozornost morajo posvetiti pojavom nezadovoljstva ob sprejemanju osebnih ocen, spreminjanju normativov dela in časa, slabih delovnih pogojev in neurejenih medsebojnih odnosov. Permanentno morajo obravnavati širjenje dezinformacij, sovražne propagande in nacionalne nestrpnosti. Pri ugotavljanju teh negativnih pojavov med delavci morajo biti odbori v stalnem stiku z oddelkom za zavarovanje delovne organizacije, od njega zahtevati strokovno pomoč, sodelovati s samoupravnimi organi in družbenopolitičnimi organizacijami, ugotoviti subjektivno krivdo ter proučiti, ali so odgovorne osebe storile vse, da do takih pojavov ne bi prišlo.

Na zborih delavcev in DS morajo odbori poročati in opozoriti na neupoštevanje samoupravnih aktov (pojave tatvin, strolomov, alkoholizma, delomrzništva in medsebojnih nesoglasij med delavci).

Posebna naloga odborov družbene samozaščite je pregledovanje že sprejetih samoupravnih aktov in tistih v pripravi ter ugotavljanje, ali so ti v skladu z zakoni in socialistično usmeritvijo. K svojemu delu

naj vključujejo strokovne delavce, predvsem pravnike, in zahtevajo, da bodo v vseh samoupravnih aktih upoštevana načela družbene samozaščite, individualna ter kolektivna odgovornost.

Ugotavljati morajo, ali se sprejeti samoupravni akti v resnici izvajajo, in proučiti morebitno zlorabo.

Odbori naj se povežejo z Izbrazovalnim centrom ter Delavsko univerzo in se dogovorijo za oblike izobraževanja svojih članov na področju družbene samozaščite. Prav tako so se člani odborov dolžni tudi sami izobraževati in izpopolnjevati svoje znanje.

V sodelovanju z oddelkom za zavarovanje delovne organizacije morajo odbori najmanj dvakrat letno izdelati varnostno oceno, v kateri bodo upoštevana vsa bistvena načela družbene samozaščite.

Z oceno in zaključki morajo odbori seznaniti samoupravne organe, družbenopolitične organizacije in vse delavce v tozdu ali sektorju.

V nekaterih skupnostih tozdu so odbori že obravnavali program in smernice za svoje delo in se ga resno lotili.

Odbor družbene samozaščite TAP je na svoji drugi seji sprejel okvirni program dela in konkretne usmeritve za svoje delo. Dogovorili so se, da bodo na seje vabili predstavnike ZSM, ZK in SO ter jih redno obveščali o svojem delu. Poleg že predvidenega izobraževanja članov odbora bodo organizirali predavanja s tega področja za vse vodilne in vodstvene delavce v TAP. Po razpravi o varnostni oceni delovne organizacije bodo z njo seznanili vse zaposlene na sestankih sindikalnih skupin.

V nadaljevanju so obravnavali prijave oddelka za zavarovanje DO in nekatere škodljive pojave, kot so

malverzacije z materialom, požari, tatvine, škoda na skupnem inventarju in drugo. Na osnovi pregleda realnega stanja so člani odbora sprejeli več sklepov, v katerih so zadolženi posamezni odgovorni delavci za odpravo negativnih pojavov.

O delu odbora družbene samozaščite v skupnosti tozdu TTI smo povprašali predsednika odbora tov. Borič Jurija iz valjarne.

Jure Borič

Jure, kako bi najbolj preprosto povedal, kaj je družbena samozaščita?

Družbena samozaščita se je porajala že med NOB in se danes, seveda v bistveno drugačnih pogojih, razvija naprej. Gre predvsem za zaščito našega samoupravnega sistema, družbene lastnine in ljudi.

— S kom sodeluje vaš odbor?

Sodelujemo z vsemi samoupravnimi organi in družbenopolitičnimi organizacijami, to pa pomeni, da nam pri delu pomaga večina sodelavcev. Posebno pohvalno je, da nam o nepravilnostih povedo izmenski delovodje, člani ZK in drugi, ki jim ni vseeno, kaj se dogaja v proizvodnji.

— Ali lahko poveš, kakšne primere ste že obravnavali in kako teče vaše delo?

Pri našem delu upoštevamo težo kršitve. Tako npr. pri manjših napakah storilce najprej opozorimo in jim skušamo dopovedati, da je njihovo ravnanje napačno. Če se take napake pojavljajo, pa predlagamo ustrezne sankcije.

Pri hujših negativnih pojavih pa obvestimo odgovorne službe, da sprožijo redni postopek. Pri izplačilu OD je bilo nekaj pritožb in razburjanja. Posredovali smo in razložili prizadetim sodelavcem, da s takim načinom ni mogoče ničesar doseči ter da so v samoupravnih aktih natančno označene poti, po katerih se rešujejo taka nesoglasja. Naletili smo na primere malomarnosti pri delu ter na nesocialistično obnašanje posameznika, ki kljub osamljenosti lahko v določenih okoliščinah stori veliko škode tako moralne kot materialne.

— Doslej sva govorila o delu v valjarni. Kaj pa v drugih tozduh v TTI?

Menim, da je relativno dobro, razen v dislociranih obratih, kjer zaradi oddaljenosti nimajo dovolj tesnih stikov. Sicer pa je to šele začetek in velikih uspehov ne moremo pričakovati čez noč. Le z vestnim, prizadevnim delom in širjenjem samoupravnih zavesti ljudi bomo dosegli postavljene cilje.

Peter BOGATAJ

Družina

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

Večino svojega življenja je ameriški znanstvenik Morgan preživel med Indijanci, Irokezi, živčimi v državi New York. Pri njih je odkril »pozno družino«, pri kateri ni bilo dvoma, komu naj velja naziv oče ali mati. Toda sorodstveni nazivi so bili drugačni, nasprotujoči. Irokezija je npr. poleg svojih lastnih otrok imenovala tudi otroke sestra sinove in hčere in ti so ji rekli mati. Irokez pa je imenoval sinove in hčere ne samo svoje otroke, temveč tudi bratove, oni pa so ga imeli za očeta. Otroke svojih sester pa je imenoval nečake in nečakinje, oni pa njega stric. To pa pomeni, da navedeni sorodstveni odnosi ne izhajajo iz obstoječe pozne oblike družine, pač pa iz kakšne druge, primitivnejše, ki je verjetno morala obstajati, čeprav je ne moremo dokazati. Jasno pa je, da je tak sorodstveni sistem posledica preživele družinske oblike. Morgan pravi, da je družina aktiven element, ki se stalno razvija iz nižje v višjo obliko tako, kot se razvija družba, sorodstveni sistemi pa so pasivni in se spreminjajo le v daljših časovnih obdobjih.

S primerjanjem različnih sistemov pri ameriških, havajskih in avstralskih plemenih, pridemo do zaključka, da se je »krog družine«, če ga tako imenujemo, postopoma sko-

zi zgodovinska obdobja zoževal do posamičnega zakona. Prav na osnovi takega razvoja družine je Morgan prišel do nekega prastanja, v katerem je v okviru plemena pripadal vsak moški vsaki ženski in vsaka ženska vsakemu moškemu.

I. Družina krvnega sorodstva — prva stopnja družine

V njej so zakonske skupine ločene po generacijah: v mejah družine so si vsi stari očetje in stare matere med seboj možje in žene, prav tako njihovi otroci, torej očetje in matere; otroci teh pa bodo tvorili tretji krog skupnih zakoncev in njihovi otroci, pravnuki prvih, četrti krog. V tej obliki družine so torej samo predniki in potomci, starši in otroci pa so med seboj izključeni od pravic in dolžnosti zakona (kakor

bi rekli mi). Bratje in sestre, bratrance in sestrične v prvi, drugi in še bolj oddaljeni stopnji, so si vsi med seboj bratje in sestre in drug drugemu možje in žene.

Tipična oblika take družine bi obstajala v potomstvu enega samega para, v njej pa bi bili potomci vsake posamezne stopnje, torej bratje in sestre med seboj možje in žene.

Družina krvnega sorodstva je izumrla, in celo pri najbolj primitivnih ljudstvih, o katerih nam priča zgodovina, ni o njej nobenega dokaznega primera. K zaključku, da je morala obstajati, nas sili havajski sorodstveni sistem, ki velja po vsej Polineziji in izraža stopnje krvnega sorodstva, kakršne so mogle nastati le v tej družinski obliki. Tudi ves nadaljnji razvoj družine, če ga hočemo razumeti, kaže na to, da je taka predstopnja morala obstajati.

FILOZOFI SO SVET

RAZLAGALI, GRE PA ZATO,

DA GA SPREMINJAMO

II. Družina punalua

Če je bil korak v napredu organizacije v tem, da so bili izključeni medsebojni spolni odnosi med starši in otroci, je bil drugi korak v izključitvi bratov in sester. Ta predelek je bil veliko pomembnejši, ker so bili prizadeti ljudje bolj istih let, bil pa je tudi težji od prvega in je zahteval daljše časovno obdobje. Brez dvoma so se morala plemena, pri katerih je ta napredek omejil istorodno ploditev, hitreje in popolneje razvijati kakor pa plemena, pri katerih so bili zakoni med brati in sestrami pravilo in zapoved. In kako silen je bil učinek tega napredka, nam dokazuje ustanova gensa (gens — rod), ki je neposredno iz tega napredka izšel, segel daleč preko cilja in postal za večino, če ne že za vsa barbarska ljudstva na zemlji osnova družbenega reda. Iz njega so ljudstva v Grčiji in Rimu prešla iz barbarstva v civilizacijo.

(Se bo nadaljevalo)

Klub samoupravljalcev

Letošnjo pomlad je bil v Kranju ustanovljen klub samoupravljalcev. V septembru je imel izvršni odbor kluba drugo sejo, na kateri so obravnavali program dela do konca leta.

Predsednik izvršnega odbora tov. Niko Slapar, predstavnik poklicne šole v Savi, je povedal, da ima klub nekatere težave pri registraciji in da se sredstva kluba začasno zbirajo pri občinskem sindikalnem svetu Kranj.

Samoupravni sporazum o financiranju kluba je podpisalo 80 % zaposlenih v občini Kranj, med njimi tudi naša DO. Začasne prostore za predavanja in razprave ima klub v prostorih delavskega doma, organizacijsko in tehnično delo pa opravlja v dogovoru z občinskim sindikalnim svetom Kranj v njihovih prostorih.

Osnovna naloga kluba je predvsem uvajanje raznih

oblik družbenopolitičnega izobraževanja samoupravljalcev in izmenjava praktičnih samoupravnih izkušenj. Poleg tega bo klub svetoval delegatom v samoupravnih organih, kjer ti še nimajo dovolj prakse in znanja. Organizirano bo tudi zbiranje samoupravnih aktov in drugega gradiva, ki bo na razpolago vsem interesentom.

V začetnem obdobju bo izvajalec izobraževanja Delavska univerza Kranj, kasneje pa bo to nalogo prevzel klub. V prihodnjem obdobju ima v programu seminar za člane organov samoupravne delavske kontrole ter razgovor s predstavniki samoupravnih organov tozgodov na temo »Kam gre proizvajalčev dinar«. Predvidenih je več akcij, o katerih pa bomo pisali sproti ob njihovih uresničevanjih.

P. Bogataj

Mladinski aktiv v Totri si je izbral novo vodstvo

Maloštevilni članj osnovne organizacije Zveze socialistične mladine Slovenije v Totri so si na programski volilni konferenci 20. 9. 1976 izvolili novo vodstvo.

Tako je prevzela predsedniške dolžnosti osnovne organizacije Anka Gašperšič, novi tajnik je Jure Lampe in nova blagajničarka Zlatka Krivec. Mladinski aktiv v Totri je tako

maloštevilen, da so si člani med seboj komaj lahko porazdelili vse dolžnosti in zadolžitve po komisijah.

Na omenjeni konferenci so sprejeli tudi program dela, ki naj bi zagotovil večjo aktivnost vseh mladincev in boljše povezavo z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami v Totri.

Ker mladim zaupamo, smo prepričani, da bodo kljub številnim težavam, na katere bodo pri delu naleteli, dosegli prevzete naloge in načrte. Pri tem naj bi jim bila v glavno oporo organizacija ZSMS v matični delovni organizaciji Sava Kranj. sp

7. oktober - dan topništva JLA

V vojašnici Stane Zagar so enote topništva JLA praznovalе svoj praznik — 7. oktober, dan topništva JLA. Tistega dne smo obiskali vojaške in starešine topničarje in se pridružili njihovi slovesnosti.

Na veliki ploščadi pred komando vojašnice so v vojaških vrstah stali vojaki, nižji oficirji in oficirji in pozorno sledili pozdravnim govorom svojih poveljnikov. Prebrali so tudi čestitko vrhovnega poveljnika maršala Tita, naslovljeno na vse topniške enote v JLA. V imenu DO Sava, Kranj je predstavnik mladine prebral pozdravni govor, v katerem jim je v imenu vseh družbenopolitičnih organizacij čestital k njihovem prazniku in zaželel, da bi se sodelovanje med mladinci Save in vojašnico Stane Zagar v bodoče okrepi.

Na koncu slovesnosti je poveljnik topniških enot podelil priznanja in nagrade enotam, starešinam in vojakom, ki so bili najboljše na predavnih vajah. Obenem je bilo sprejetih več kot 20 vojakov v članstvo ZK Jugoslavije.

Po končani slovesnosti smo se udeležili razgovora z vojniki in sta-

rešinami. V razgovoru nam je tov. Miloš Bašaragin, topniški poročnik, komandir ene pohvaljenih enot, pripovedoval o zadnjih vajah ter o problemih in težavah, ki so jih spremljale. Zaposlili smo ga, da nam kaj več pove o zgodovini našega topništva, od začetka NOB pa do danes.

Povedal nam je naslednje: »Razvojno pot našega topništva v NOB bi lahko časovno razdelili na 4 obdobja. Vsako od teh obdobjev je pomembno za razvoj in organizirano utrjevanje topniških enot. Ta razdelitev naj bi bila naslednja: a) topništvo do novembra 1942., b) od novembra 1942. do kapitulacije Italije, c) od kapitulacije Italije do osvoboditve Beograda, d) od osvoboditve Beograda do konca vojne.

Partizanske enote so prišle do prvih topov že na začetku vstaje, ko so se gverilski odredi v Črni gori julija 1941. uspešno postavili po robu italijanskim enotam. Z velikim številom zaplenjenih topov in minometalcev so črnogorski partizani predstavljali veliko moč v boju s sovražnikom, vendar so morali kaj kmalu uničiti vse topove, ker jim

je zmanjkalo streliva in ker je črnogorski hriboviti teren oviral akcije topniških enot v sovražnikovi ofenzivi.

Prvo organizirano topniško enoto zasledimo oktobra 1941. po končanih bojih za osvoboditev Čačka, ko so borci Čačanskega in Kragujevskega odreda zaplenili 4 topove in takoj istega dne organizirali prvo topniško baterijo. Prvič je bila ta enota uporabljena 7. oktobra 1941. v napadu na letališče v Kraljevu. Ta dan je tudi dan topništva JLA.

V prvih letih vstaje je bilo zelo težko priti do topov in streliva, ker je bilo skoraj vse orožje zaplenjeno sovražniku. Kasneje so v improviziranih delavnicah začeli izdelovati topove iz priročnega materiala, razstrelivo iz dinamita in vodovodnih cevi itd.

Po kapitulaciji Italije je bilo zaplenjenega ogromno topniškega orožja in streliva. Pri glavnih štabih so bili organizirani topniški tečaji, na katerih je bilo usposobljenih veliko številov borcev, ki so lahko prevzeli zaplenjeno italijansko topništvo in ga do konca NOB uspešno uporabljali.

Po osvoboditvi Beograda so naše enote dobivale vojaško pomoč od

zaveznikov (armade, ki so prebijale zahodno fronto in armade na vzhodni fronti). Do konca NOB so topniške enote sodelovale pri osvoboditvi vseh večjih mest v Jugoslaviji.

Po osvoboditvi Jugoslavije se je začelo novo obdobje razvoja topništva JLA. Orožje smo začeli izdelovati sami, v svojih delavnicah in tovarnah. Veliko je bilo še orožja, ki so nam ga dali zavezniki, vendar je že v samem začetku proizvodnje orožja bilo razvidno, da smo sposobni konstruirati zelo dobre topove in eden takih je bil tudi top B-1, ki je danes eden najboljših na svetu in ga kupujejo skoraj vse armade.

Lahko rečemo, da v naših enotah danes ni več »uvoženega« topniškega orožja. Vsi topovi, haubice, minometi in rakete so domače izdelave. Bodočnost našega topništva so raketni projektili različnih dometov in več cevni metalci raket.

Toliko nam je povedal tov. Bašaragin o razvoju topništva. Tov. Bašaraginu smo se zahvalili za prisrčen razgovor, mu zaželeli še veliko uspehov pri njegovem delu z željo, da bi bilo naše sodelovanje z vojniki vojašnice Stane Zagar in njihovimi predstavniki še tesnejše na vseh področjih.

Vladimir Lacko

Izobraževanje

V želji, da bi samoupravljalci, delegati in člani družbenopolitičnih organizacij izpopolnili znanje in se čimbolj usposobili za delo v organih samoupravljanja in v družbenopolitičnih organizacijah, je založba DDU Univerzum v sodelovanju z Zvezo delavskih univerz Slovenije pričela izdajati zbirko DRUŽBENO IZOBRAŽEVANJE. V tej zbirki skušajo avtorji na kratko in čimrazumljivejše obravnavati in razložiti aktualna politična izhodišča naših družbenopolitičnih organizacij in aktualna vprašanja našega družbenopolitičnega in družbenoekonomskega sistema.

Doslej so izšle naslednje brošure:

NEUVRŠČENOST DANES (št. 17)

Avtor Zdravko Troha je v tej brošurici podal izhodišča nevrščene politike Jugoslavije in dosedanj razvoj nevrščeniosti s kratkimi pregledi dosedanjih konferenc nevrščeniosti in konference o varnosti in miru v Evropi. V drugem delu pa je zbral osnovne podatke o posameznih državah — članicah organizacije nevrščeniosti od 1961—1976.

ORIS DRUŽBENOPOLITIČNIH ORGANIZACIJ V NASI SAMOUPRAVNI SOCIALISTIČNI DRUŽBI (št. 16) avtorja Zdravka Trohe

V uvodnem delu avtor na kratko opredeli, kaj je družbeno-politična organizacija in kaj je organiziranost, nato pa poda ustavno opredelitev posameznih družbenopolitičnih organizacij, nekatera osnovna programska določila ZKJ, SZDL, sindikatov in ZSM ter končno njihovo organizacijsko strukturo.

PRAVICA DO SAMOUPRAVLJANJA (št. 15) avtorja dr. Ivana Kristana

Avtor v tej brošurici obravnava samoupravljanje z zelo zanimivega stališča — človekove ustavne pravice. Posebno pozornost je avtor posvetil opredelitvi mesta pravice do samoupravljanja v procesu razvoja človekovih svoboščin in pravic in razvoju pravice do samoupravljanja v našem ustavnem sistemu. Nadalje podaja bistvene sestavne pravice do samoupravljanja in oblike ter načine njenega uresničevanja, ob koncu pa opozarja na razliko med samoupravljanjem in participacijo. Skratka brošurico bi moral prebrati vsak samoupravljalce.

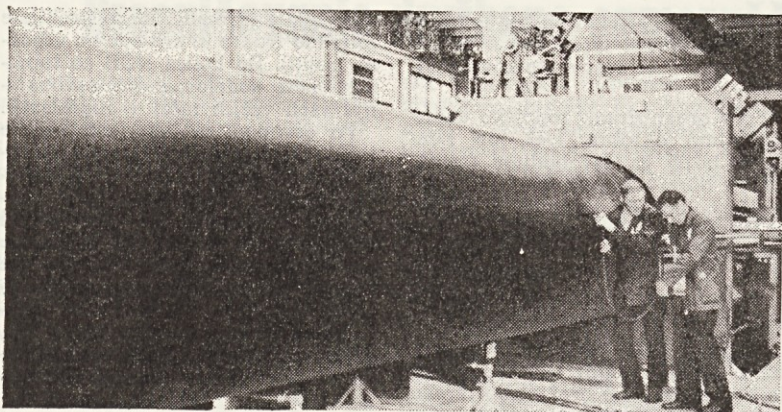
SOCIALISTIČNE SILE, RELIGIJA IN KLERIKALIZEM (št. 14) avtorja Franca Šetince,

ki je v tej aktualni brošurici najprej bežno podal nekaj misli klasičnega marksizma o religiji, analiziral nekatere spremembe v katoliški cerkvi na sploh in še posebej na Slovenskem, se dotaknil aktualnih vprašanj klerikalizma in sektaštva ter podal nekaj misli o ateizmu. Priporočamo jo vsem, ki se žele seznaniti z bistvenimi značilnostmi aktualnih pojavov na tem področju.

VPLIV SESTANKA NA UCINKOVITOST DELA V ORGANIZACIJI ZDRUŽENEGA DELA (št. 8) avtorja Jožeta Florjančiča

Avtor se je v tej brošurici lotil aktualnega vprašanja, kako naj bo dobro organiziran in vsebinsko pripravljen sestanek. Dobro pripravljen in voden sestanek kot ena od pomembnih oblik komuniciranja omogoča široke možnosti vključevanja slehernega udeleženca in s tem daje možnost, da vsak posameznik svobodno in neposredno izraža svoje mnenje, misli in predloge za rešitev določenega problema. To pa je predmet te brošurice, v kateri je poleg številnih ilustracij Marjana Pečarja še vrsta grafikonov ter primer analize uspešnosti sestanka.

Knjige lahko naročite na naslov: Center za samoupravno normativno dejavnost pri Dopsni delavski univerzi »Univerzum«, 61000 Ljubljana, Parmova 39, p. p. 106.

Plastična cev velikanka

Rekorderka med cevmi iz plastičnih mas

Iz revije European Plastics News povzemamo naslednji zapis: V Hamburgu je podjetje Europlast-Rohrwerk GmbH v sodelovanju s podjetjem Wük & Høglund AB iz Finske izdelalo plastično cev iz Hostalena GM 5010 (to je polietilen visoke gostote), ki ima zunanji premer 1600 mm, s čimer so dosegli svetovni rekord pri ekstudiranju cevi, izdelanih iz plastičnih mas. Cev ima 50 mm debele stene, tekočji meter tehta 250 kg, izdelujejo pa jo v dolžini po 36 m. Te cevi bodo uporabljali za kanalizacijo. Morda podatki ne bi bili toliko zanimivi, če ne bi v Totri delali prav takih cevi, seveda s precej manjšim zunanjim premerom. Zato lahko ta dosežek tehnike ocenimo s stališča poznavalca kot zares velik uspeh. Kot podkrepitev naj še povemo, da samo glava brizgalnega orodja za cev — velikanko tehta 18 ton.

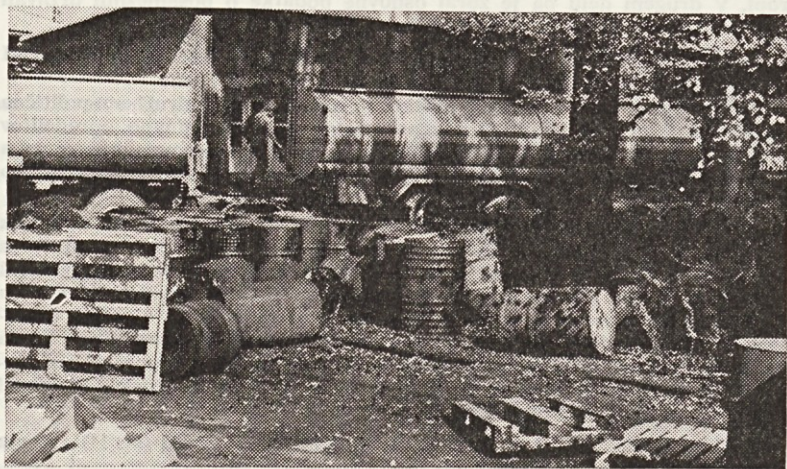
Bomo tudi v Totri kdaj izdelovali take cevi?

Ureditev okolja valjarne

Ze vrsto let se na raznih organih in v razgovorih postavlja vprašanje ureditve okolja tozda Valjarne. Vprašanja niso neupravičena, saj je razen saj videti še vrsto kovinskih, gumijevih in lesnih odpadkov. Z občasnimi očiščevalnimi akcijami je okolica dobila bolj urejeno podobo, vendar je bilo kmalu spet vse po starem.

Zbori delavcev so obravnavali in potrdili predlog investicij skupnosti tozdov TTI, v katerih je zajeto tudi reševanje tega vprašanja. Odgovorne strokovne službe so pripravile idejne in glavne projekte, odobrena je tudi lokacija. Da bo delo steklo, moramo dobiti še gradbeno dovoljenje in urediti financiranje.

Upamo torej, da bo imela okolica stare valjarne kmalu povsem nov, lepši videz.

Letni inventurni popis v Totri je opravljen

Ze več let imamo v Totri letne inventurne popise v septembru. Tako je bilo tudi letos. Čeprav ta trenutek za izid popisa še ne vemo, ker še niso poznani inventurni viški in inventurni primanjkljaji, lahko rečemo, da so vse popisne komisije vzele svoje delo nadvse resno in vestno. Predvsem so se potrudili, da so delo opravili v rednem delovnem času, tako da niso delovni organizaciji povzročili nepotrebnih stroškov z nadurnim delom. Prav tako so skrbeli, da popis ni oviral nor-

malnega poteka proizvodnje ter dela ostalih služb.

Kot primer naj omenimo popisno komisijo za popis gotovih izdelkov v skladišču tekstila in plastike. Skladiščno osebje je že pred inventuro vzorno pripravilo blago, ki je uskladiščeno, komisija pa je potem opravila popis v rekordnem času, dnevu in pol.

Tako skladišče le en dan ni poslovalo, kar bo imelo pozitiven vpliv na realizacijo v mesecu septembru.

sp

Skupen nastop na sejmu Moda v svetu v Beogradu

Letos smo na sejmu Moda v svetu, ki se ga v Totri od leta 1970 redno udeležujemo, že drugič nastopili skupaj z matično delovno organizacijo Sava iz Kranja. Čeprav je bila zaradi samostojnih komercialnih služb ta samostojnost jasno poudarjena, pa se ni moglo prezreti, da gre za enotno delovno organiza-

cijo. Totra je kot ponavadi na sejmu predstavila svojo bogato kolekcijo vezalk, Sava pa izdelke iz umetnega usnja. Kot se uporablja v oblačilni, čevljarški in galanterijski dejavnosti. Mislimo, da bi si lahko sodelovanje med službama za stik z javnostjo iz Save in Totre vzele za zgled tudi druge službe v delovni organizaciji.

sp

Izlet delavcev nabavne službe

Sindikalni izlet. Pojem in stvarnost družabnega življenja petdesetih let, ki je s časoma izgubljal na veljav zaradi različnih objektivnih in manj objektivnih vzrokov. Višji življenjski standard, motorizacija, boljše prometne zveze, vse to je imelo za posledico, da smo dobre

Ruske kapelice na Vršiču, postanek na vrhu, občudovanje Mojstrovke, Prisojnika, Skrlatice, obisk Tičarjevega doma in dol v Trento. Avtobus »požira« kilometre, pokrajina se kaže v svoji lepoti. Spominski posnetek pred Kugyevem spomenikom, postanek pri izviru Soče —

Udeleženci izleta so se ustavili pri Kugyevem spomeniku v Trenti

stare sindikalne izlete začeli zane-marjati. Pa je temu prav? Verjetno ne. O tem smo se lahko prepričali na sindikalnem izletu nabavne službe. Ze dejstvo, da se je izleta udeležilo več kot 70 % vseh zaposlenih, da slutiti, da bi se zaposleni v nabavni službi, ki so lokacijsko »raztreseni« po celi Savi, radi поблиže spoznali in navezali tesnejše medsebojne vezi, za kar so si že vrsto let prizadevali, pa je ostalo do letos več ali manj pri željah.

Startali so v Kranju in avtobus se je usmeril proti Gorenjski. Ogled

biseru, ki ga opeva Goriški slavček — pesnik Simon Gregorčič. Postanek na izletniški točki Kekec pri Novi Gorici, kjer je bilo v privatni gostilni kosilo. Dobra hrana, odlična posrežba in domača kapljica so bile tri »injekcije«, da so se tudi najbolj zadržani razgovorili tako kot je treba. Po kosilu še kratek skok v Staro Gorico po spominke, ki jih običajno prinesemo iz Italije.

Veselo in sproščeno je bilo! Zaposleni iz Nabavne službe si takih izletov še žele.

Folkloristi

Med Slovenci v Italiji

Zadnjo nedeljo v avgustu smo savski folkloristi zopet gostovali pri naših zamejskih Slovencih v Italiji. Odzvali smo se povabilu slovenskega prosvetnega društva Vipava, ki je organiziralo prireditev ob priložnosti prvega poletnega praznika.

Ob 11. uri dopoldan smo se odpravili iz Kranja, mimogrede pobrali tamburaše v Retečah, nato pa po znani poti proti Italiji. V Rožni dolini smo prekoračili mejo, obenem pa z našim starim pozdravom CMOK pozdravili Saverija Rožiča, sekretarja partije, ki nas je tu čakal. Pot smo nadaljevali med vinogradi, naš vodič pa nam je temeljito pojasnil zgodovino in zanimivosti krajev, skozi katere smo se vozili.

Mnogo nam je povedal o kulturnem in političnem delovanju Slovencev v Brdih, razgrnil niz problemov, ki jim težijo delo. Pot je med zanimivim pogovorom hitro minevala. Kmalu smo se ustavili v Jamljah, vasi na hribočku, kjer so prizadevni prostovoljci sredi mrzličnih priprav na praznik DELO-UNITA našli čas, da so nas pristrčno pozdravili in postregli z odličnim vinom. Poslovili smo se hitro, čas je priganjal. Kmalu zatem smo se ustavili v Podgori, močni slovenski vasi, kjer smo si ogledali lep spomenik, narejen s prostovoljnim delom vaščanov. Ta kaže složnost in skupne želje Slovencev, obenem pa je opo-

(Nadaljevanje na 12. strani)

Mladi v Oldhamu

(Nadaljevanje)

Sprejem pri županu

Osrednji dogodek vsakoletnega bivanja skupin v Oldhamu je sprejem pri svetnikih oziroma pri županu, predsedniku mestnega sveta Oldhama. Mandatna doba predsednika traja eno leto in letošnji župan je gospod Christopher Mc Call.

Sprejem so nam priredili v izredno lepem ambientu v eni od dvoran Galerije umetnosti, kjer so razstavljena dela znanih angleških mojstrov slikarjev in kiparjev.

Za tako priložnost smo morali zamenjati preprostejša športna oblačila z bolj elegantnimi, saj tradicionalni Angleži na zunanost še vedno mnogo dajo. Dobro razpoloženje je nekoliko pokvarila le neobičajno velika vročina, ki je tedaj vladala v Angliji. Pod stekleno streho galerije smo vročino predvsem fantje v kravatah še toliko bolj občutili.

Na sprejemu sta gospod župan in naš vodja tov. Zdene Malj izmenjala zdravici. Ob tej priložnosti nam je gospod župan v kratkih besedah orisal problematiko dela mestnega sveta, ki je v trenutni težki gospodarski krizi v Angliji še toliko težja. Na zakuski, ki je sledila, pa je potekal sproščen pogovor še z ostalimi člani mestnega sveta. Precej članov skupine je nekoliko bolj obvladalo angleščino, sicer pa nam je pri pogovoru pomagala naša neutrudna prevajalka Nevenka. Z županom smo imeli kasneje še tri srečanja, in sicer nas je obiskal v Castleshawu, ko smo imeli piknik z Društvom prijateljev Kranja, in na poslovilnem večeru, enkrat pa smo bili njegovi gostje v mestni hiši. Ob tej priložnosti bi spregovoril besedo dve o zgodovini sodelovanja med obema mestoma.

Zgodovina sodelovanja med Oldhamom in Kranjem

Sodelovanje se je pričelo leta 1959 na predlog Oldhama in s posredovanjem generalnega konzula Velike Britanije v Zagrebu. Mesto je želelo navezati stike z nekim jugoslovanskim mestom, v katerem je razvita tekstilna industrija, kajti tudi sama ima v tej panogi močno tradicijo, saj je v neposredni bližini Manchestra. Na dano pobudo je takratni občinski ljudski odbor Kranja dne 1. oktobra 1959 sprejel na seji obeh zborov sklep o pričetku prijateljskega sodelovanja z Oldhamom.

Prijateljski stiki so postali intenzivnejši v letu 1962, ko je občina priredila v Oldhamu posebno razstavo o svoji preteklosti, NOB, socialistični izgradnji Kranja in naše domovine ter o turističnih znamenitostih Kranja in Gorenjske. Podobno razstavo pa je istega leta priredil mestni svet Oldhama na Gorenjskem sejmu v Kranju.

Po medsebojnih obiskih predstavnikov obeh je v letu 1963 prvič prišlo do izmenjave mladinskih kolonij. Izmenjava se izvede vsaki dve leti, tako da gre eno leto v Oldham mladinska kolonija iz Kranja, drugo leto pa pride enako številna kolonija iz Oldhama v Kranj. Med tritedenskim bivanjem se tako vsako leto 20 do 25 mladih ljudi spozna

va s prijateljskim mestom, seznanja z življenjem in problemi njegovih prebivalcev, zlasti pa mladine, spozna njihove navade in običaje ter si ogleda tudi okoliške kraje. Za prebivalce ali mladino prirejajo kulturne in zabavne prireditve. To je vsekakor najpomembnejše in najatraktivnejša oblika sodelovanja, ki v obeh mestih zbližuje predvsem mladi generaciji.

Poleg teh mladinskih izmenjav pa je v minulih 15 letih prišlo do sodelovanja še na mnogih drugih področjih. Naj omenimo samo nekatere: knjižničarstvo (izmenjava knjig in publikacij), mestno planiranje in urbanizem, strokovno izpopolnjevanje (medicina, veterina, jezikoslovje, geografija), kulturne izmenjave (Prešernov zbor leta 1967 v Oldhamu, mladinski zbor in mladinska godba na pihalu Oldhamskega glasbenega centra leta 1969 v Kranju, izmenjava razstav), izmenjave prosvetnih in zdravstvenih delavcev ter sodelovanje občinskega sindikalnega sveta s Trade Unioni (angleškim sindikatom).

Sprejem pri županu mesta Oldham

Glede na dolgotrajne prijateljske stike sta leta 1970 obe mesti podpisali listino, s katero je bila potrjena trajna zveza med Kranjem in Oldhamom.

Društvo prijateljev Kranja

V februarju leta 1971 je bilo v Kranju ustanovljeno Društvo prijateljev Oldhama, v jeseni istega leta pa tudi v Oldhamu Društvo prijateljev Kranja.

Namen obeh društev je v duhu načel o mirnem in aktivnem sožitju in sodelovanju med vsemi narodi ter po načelih in sklepih mestnega sveta Oldhama oz. SO Kranj razvijati med občani ob njihovi lastni iniciativi vse oblike medsebojnega sodelovanja.

Z društvom prijateljev Kranja smo se srečali drugo soboto našega bivanja v Oldhamu. S posebnim avtobusom so nas peljali na izlet v pravi afriški safari, živalski vrt na prostem v bližini Liverpoola. Na površini čez 160 ha lahko srečate večino znanih afriških in azijskih živali od krvoločnih tigrov in levov do smešnih opic. Pravzaprav bi lahko rekli, da so tukaj gledalci v kletkah in živali na prostem. Seveda kletke predstavljajo gibajoči avto-

mobili oziroma avtobusi na 9 km dolgi enosmerni poti.

Oldham-Kranj klub

Poleg omenjenega društva pa so v Oldhamu ustanovili še eno organizacijo, ki se tiče našega sodelovanja. V Oldham-Kranj klubu, oziroma O. K. klubu kot ga sami duhovito okrajšajo, se zbirajo predvsem mladi ljudje, ki so v Kranju že bili.

Sploh pa Angleži zelo radi zahajajo v klube. Človeka imajo že kar za čudaka, če ni član vsaj enega kluba. Samo v knjižici, ki jo je lansko leto izdal Oldhamski komite za izobrazbo, je registriranih nad sto raznih klubov, dejansko pa jih je menda še več.

S članj O. K. kluba smo se srečevali praktično vsak dan, saj so nas obiskovali v osamljenem Castleshawu in nas včasih tudi spremljali na izlete. Za uradno srečanje z njimi pa smo imeli rezervirano neko nedeljo. Pripravili so 10 milj dolg pohod v okolico Oldhama. Pot nas je vodila čez mnoge griče in gričke, mimo slikovitih zajetij vode za vodovod, ki pa letos niso tako polni.

Lepa zelena, gosta angleška travca se je preoblikovala v sivorjavo pustino, saj je tisto, kar je zraslo iz zemlje bolj slama kot trava. Svetovno znani pojem angleška trava ne velja več. Že tako dolgočasno gola, nehribovita pokrajina je postala še bolj neprijazna. Na potovanjih po Angliji in tudi med našimi pohodi smo opazili obsežne požare suhe trave, ki se zaradi sončne pripeke menda vžge kar sama od sebe. Zaradi gole pokrajine tudi zelo pogosto piha veter kot pri nas na Kraju in se tako požar še hitreje širi.

Pravo angleško travico smo imeli priložnost videti le v čudovitem Oldhamskem Alexandru parku na igrišču balinanja na travi, ki jo umetno vzdržujejo. Pa tudi zanj pravi, da ni prav taka, kakršna bi morala biti.

No, med našim bivanjem v Angliji je tudi nekajkrat prišlo do ohladitve z dežjem. Pravi, da smo ga prinesli iz Kranja, toda njihova travica si ni opomogla in vse tako kaže, da si nekaj časa tudi še ne bo.

Obisk angleških družin

Ko že govorimo o Oldham-Kranj klubu moramo povedati tudi nekaj o obisku pri angleških družinah, saj so nas tja povabili prav članj tega kluba. V našem programu smo za obisk imeli rezerviran en dan, nekateri pa so nas med svoje domače potem še večkrat povabili.

Cepprav njihove hiše na zunaj niso videti ravno lepe, ker so neome-tane in je rdeča opeka od smoga že nekoliko počrnela, pa je zato notranjostina toliko bolj prijazna in bogata. Najbolj prijeten občutek dajejo preproge, ki krijejo prav vsa tla v hiši, razen v sanitarijah. Zanimivo pa je, da so s preprogrami opremljeni tudi vsi gostiški lokali, kar pove med drugim tudi to, da imajo Angleži izreden smisel za čistočo. Stene pa so obvezno obložene s tapetami.

Človek bi sklepal, da bo prepoved uporabe premoga izločila iz stanovanj značilne angleške kamine, a so se tudi glede tega znašli. Vsako stanovanje ima še vedno kamin, le da sta premost zamenjala infragrelec ali plinska peč. In če nekateri aranžirajo kamin še s črnimi kamni in posebnimi utripajočimi barvnimi efekti, kar imitira gorenje premoga, potem je v mrzlih zimskih večerih spet dosežena tista prijetna intimnost.

Seveda morajo povsod imeti tudi centralno ogrevanje z vodo, ki jo greje plinska peč. Imeli smo namreč vtis, da so njihove hiše slabše grajene, oziroma so slabše toplotno izolirane kot pri nas. Tako so na primer morali v Castleshawu, potem ko se je vreme poslabšalo in je dva dni deževalo, sredi julija celo zakuriti centralno kurjavo.

Če le mogoče, ima skoraj vsaka hiša v Angliji tudi nekaj vrta. Del tega ponavadi na tisti strani, ki je obrnjena proti cesti, je obvezno pokrit z angleško travico, ki pa, kot rečeno, letos ne uspeva najbolje kljub negovanju in zalivanju, če je seveda sploh dovoljeno. Na nasprotni strani hiše pa gojijo tudi nekaj povrtnine za kuhinjo. Na tem delu vrta imajo nekateri tudi zasteklene hišice, rastlinjake, ne toliko zaradi toplote, pač pa zaradi vetra, ki skoraj stalno piha in je tudi njegova jakost včasih kar precejšnja.

MarkoTomšič

(Se nadaljuje)

Folkloristi ...

(Nadaljevanje z 10. strani)

zorilo na čas, ko so morali prebivalci teh krajev izbirati med suženjstvom in uporom.

Slovenci smo podjetni ljudje, še en dokaz za to smo dobili pri vinarstvu, Slovincu v vasi sredi Goriških Brd na italijanski strani. Ogledali smo si moderno urejeno vinsko klet in polnilnico, poizkusili zares dobro vino, nakupili pa smo tudi nekaj buteljke vina za spomin. Domača dekleta so nam tako prijazno postregla, da smo se jim morali oddolžiti s slovensko narodno pesmijo.

Dobre volje smo hitro prispeli v Štandrež, kjer nas je čakal nov dokaz pridnosti in vztrajnosti tamkajšnjih Slovencev. Kulturni dom, kjer so nas sprejeli predstavniki kulturnega društva z vinom in veliko topline, so zgradili s prostovoljnimi delom. Naj povem, da je pri nas malo krajev, ki se lahko pohvalijo s podobno ustanovo.

Na željo organizatorja smo se v domu oblekli v noše in se odpeljali na prireditveni prostor v sosednjo vas Peč. Zopet smo doživeli prijetno presenečenje. Dekleta in fantje v goriških nošah so nas sprejeli z nageljni pod slavalokom z napisom: Dobrodošli, Gorenjci! Upam si trditi, da takšnega sprejema skupina še ni doživela. Vajeni smo prijaznih sprejemov, toda ta nas je vse ganil.

Casa za pozdravljanje pa je bilo malo. Oder smo morali takoj »zavzeti« in odplesati del belokranjskih plesov za TV, ki je bila tudi prisotna. Ob legalnem začetku nastopa nas je pozdravil predsednik prosvetnega društva Ivan Petejan, ki se je spomnil tudi koroških Slovencev in jim izrazil vso podporo pri njihovih prizadevanjih za doseganje najosnovnejših pravic. Zupan občine Sovod-

nje je izrazil željo po še boljšem in širšem sodelovanju med Gorenjsko in Goriško. Predstavniki občine Škofja Loka, ki je bil z nami, je prenesel pozdrave škofjeloških občanov Sovodnja in izrazil željo, da bi se načrtovano pobratenje omejenih občin čimprej uresničilo. Za konec se je za topel sprejem zahvalil še Zvone, nakar smo se lotili dela in skoraj v mraku zaključili uspešen nastop. Ko smo se nekoliko ohladili in pospravili noše, so nas prijazni organizatorji pogostili z večerjo in vinom! Naše fante je na odru zamenjal ansambel, ki je igral za ples. Tej priliki se nismo hoteli odreči, zato smo si privoščili pol urice plesa, nato pa v avtobus. Pozno ponoči smo bili utrujeni zopet doma.

Na koncu tega zapiska bi dodal, da je bila za vse nas pot med zamejske Slovence enkratno doživetje. Nimam besed, da bi opisal optimizem teh ljudi. Morajo se iz dneva v dan boriti za vsako malenkost, ki jo hočejo imeti kot Slovenci. V zmedo današnjega časa, ko fašizem zopet dviga glavo, v vseh letih po vojni, ko so ostanki izdajalskih elementov pred novo ureditvijo našli pribežališče onstran meje, sredi vseh preizkušenj so ti naši ljudje vzdržali, ohranili zavest in moč. Kakšne ovire so morali premagati, da so postavili spomenik v Podgori, kulturni dom v Štandrežu in dosti drugih objektov! Tu ne mislim toliko na probleme materialne narave, ampak gre predvsem za birokratske probleme. Spomenik v Podgori so začeli graditi brez dovoljenja oblasti. Stotine prostovoljnih ur je v njem, zato predstavlja njih same in so nanj upravičeno ponosni. Kljub vsem težavam, ki jih spremljajo vsak dan, kljub temu da jih je malo in se morajo boriti za svoj obstoj, je v njih ostalo tisto tipično, zaradi česar je dejal pokojni France Bevk — Če hočeš biti med Slovenci, moraš iti za mejo!

Domačin iz Kobarida nam pred kostnico pripoveduje o dogodkih iz prve svetovne svojne, povezanih s temi kraji

Boj proti alkoholizmu - šola za življenje

Večkrat smo že objavili v glasilu Sava članke o dejavnosti kluba zdravljenih alkoholikov.

Minili sta dve leti, odkar smo ustanovili v naši delovni organizaciji klub zdravljenih alkoholikov. Člana kolektiva, ki ga smatrajo za alkoholika, kar ugotovijo psihiater, socialna delavka in zdravnik, pošljejo na dispanzersko zdravljenje v zdravstveni dom v Kranj. To zdravljenje traja od 6 mesecev do 1 leta, obiskuje se pa vsak teden po 2 uri. Na teh predavanjih ni bistvo v tem, da prenehaš uživati alkohol, temveč je najbolj pomembno, da spremeniš svojo dotedanjo družbo, da se obnašaš kot normalen, trezen človek in da postaneš koristen član delovnega kolektiva in celotne družbe. Le tako se družba in kolektiv lahko zaneseta, da boš dosledno in trezno izpolnjeval svoje obveznosti do njih. Tudi obveznosti do svoje družine naj bi drugače izpolnjeval kot doslej. Skoraj v vsaki družini, kjer je eden od staršev alkoholik, je prišlo do primerov, da je otrok prišel iz šole in si ga vprašal, če ima kaj za nalogo, nato pa nobenega pogovora več o stvareh, ki bi bile otroku pomembne. Ljubeznivo, prijazno besedo otrok zelo pogreša v takih družinah. Na tem zdravljenju je obvezno kakšno predavanje o alkoholizmu, ki ga pripravi psihiater. Vsak zdravljeni alkoholik dobi tudi knjigo z naslovom »Kaj je alkoholizem« in mora iz nje narediti izpit. Prav tako morajo svojci redno spremljati zdravljenje in se učiti o alkoholizmu, saj je zelo pomembno za ženo, da ve, kako se da pomagati v primerih, ko nastopijo alkoholne krize (želja po pitju). Na predavanju se naučijo, kako se morata mož in žena medsebojno sporazumeti, saj je jasno, da se dotle, ko je en član družine še bil odvisen od alkohola, nista znala pogovarjati ali sporazumno rešiti svojih problemov.

Med zdravljenjem dobiva vsak zdravljeni alkoholik tableto, na katero pa ne sme v nobenem primeru zaužiti alkohola, ker v takih primerih redno nastajajo reakcije, ki so včasih in pri šibkejših nevarne tudi v tolikšni meri, da lahko nastopi smrt. Tablete daje predvsem svojec (žena ali mož) vsako jutro. Tableta deluje najmanj 24 ur po zaužitju, največ pa tudi do 5 dni.

Kdor opravi takšno zdravljenje, je lahko ponosen sam nase. Pred zdravljenjem mu je potekalo življenje kot v megli, saj je bil verjetno vsak dan opit, vemo pa, da tak človek sploh ne more razsodno misliti, niti živeti kot človek, ki realno gleda na življenje. Še manj pa more redno hoditi na delo ter ga kvalitetno opravljati.

KZA Sava

Zahvala

Ob prerani izgubi mojega moža

FRANCA TURSICA

se najlepše zahvaljujem sindikalni organizaciji Sava Kranj za venec. Posebej se zahvaljujem svojim sodelavkam in sodelavcem delavske restavracije za venec in tolažilne besede.

Žena Tončka z družino

Naš sindikalni izlet

Avgusta je osnovna organizacija sindikata RTI, SKZ in TS priredila enodnevni sindikalni izlet.

Pot nas je vodila po čudovitem delu Slovenije skozi Poljansko dolino, čez Petrovo brdo in Grahovo v Tolmin, v Kobarid in naprej v dolino Trente, pa čez Vršič v Kranjsko goro in domov.

Težko je na kratko opisati vse zanimive trenutke, ki smo jih doživljali tistega dne. Pa naj vseeno poskusimo. Ob prvem postanku v Grahovem selu nas je navdušila lesena skulptura, delo kiparja Petra Jovanovića. Postavljena je bila pred nedavnim v spomin na snemanje prvega slovenskega filma Na svoji zemlji. V Tolminu je sicer deževalo,

a vseeno nismo mogli mimo tega slikovitega mesteca, kjer so še vidne posledice potresa. Pridne roke delavcev in brigadirjev obnavljajo stavbe, da bi se prav vsi, ki so se morali preseliti, lahko vrnil domov.

Kobarid je bil ves v soncu, ko smo se pripeljali, da bi si ogledali kostnico — mogočen spomenik padlim vojakom iz 1. svetovne vojne. Vrsna nad Kobaridom nismo utegnili obiskati, spomnili pa smo se Simona Gregorčiča, ki je bil tam doma. Dolina Trente nas je očarala. Da bi vso njeno lepoto znova doživeli, smo tam ostali dalj časa. Mnogi smo si ogledali etnološki muzej in se tako seznanili s starimi običaji in načinom življenja trdoživih domačinov. Naslednji postanek je bil ob spomeniku v čast alpinistu Juliju Kugyu, od koder je prelep razgled na bližnje vrhove. Povzpeli smo se tudi k izviru Soče in za marsikoga je bilo to pravo doživetje. Voda je tam najlepše barve: temna, modrozelená, čista in hladna. Na vrhu Vršiča je bilo temačno, zato se tam nismo dolgo mudili. Še kratek postanek ob jezercu pri Kranjski gori in izlet se je končal. Lahko je imenu vseh udeležencev zapisemo, da je bila ideja za izlet odlična.

MED NAMI

»Halo, je tam KET? Tukaj je kontrola zmesi. Aparat za preizkušanje se mi je pokvaril. Prosim, če pošljete tistega mehanika, ki ima modre oči, rjave lase, temno polt in brke!«

Sava Kranj

Sava, glasilo delavcev delovne organizacije industrije gumi-jevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava Kranj. Glasilo izdaja odbor za informiranje, izhaja štirinajstdnevno, glavni in odgovorni urednik slovenske izdaje Jože Štular, tehnični urednik Peter Bogataj, fotografije Ivan Draškič in Janez Jereb. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, telefon 25-461, interno 482 ali 282. Tisk in klišiji GP Gorenjski tisk Kranj.

Glasilo je oproščeno temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS (št. 421-1/72 z dne 27. marca 1973).